

Trygghet för
vanligt folk

LOs 29e kongress

Motioner och utlåtanden Punkt 18. Välfärd

Reviderat beslutsunderlag till
LOs ajournerade kongress 29 november–1 december 2021

Landsorganisationen i Sverige

Trygghet för vanligt folk

Frida Cederborg, 31 år, Fastighetsanställdas Förbund, lokalvårdare vid Sodexo AB i Västerås.

När jag hoppade av gymnasiet i tvåan var jag tvungen att söka jobb och fick efter ett tag praktik inom ett städföretag där jag sedan var timanställd. Jag städade på Friskis&Svettis under helgerna och när Sodexo vann upphandlingen blev jag tillfrågad om jag ville fortsätta arbeta för dem. Det gjorde att jag fick fler och fler timmar.

I samband med att jag och skyddsombudet skulle starta fackklubben på jobbet hade jag börjat studera igen. Men snart tyckte jag att det var intressantare att gå en facklig kurs än att läsa mer matte.

Redan efter min första fackliga grundkurs insåg jag hur illa behandlad jag blivit och hur mycket fel de hade gjort under mitt första jobb. Jag vill hjälpa andra så att de inte ska hamna i samma situation.

Alla ska bli rättvist behandlade. Jag satsar på att i framtiden bli ombudsman. Jag har inte tokbråttom. Det har varit ett jättearbete att starta fackklubben. Jag fick höra: ”Varför ska vi förhandla med dig? Du är ju bara en anställd ...!” Men det blev bra och efter en förhållandevis kort tid kunde vi påverka förhållandena på arbetet och lösa problem inom den psykosociala arbetsmiljön och i personalärenden.

Sophia Gabrielsson

© Landsorganisationen i Sverige 2021

Omslagsfoto: Lars Forsstedt

Grafisk form: LO

Produktion och tryck: Bantorget Grafiska AB, Stockholm 2021

ISBN 978-91-566-3519-9

LO 21.10 100

Innehåll

18. Välfärd	4
18.a Socialförsäkringssystemet	7
Motionerna 18.1–18.7	
18.b Sjukförsäkring	17
Motionerna 18.8–18.23	
18.c Pensioner	31
Motionerna 18.24–18.33	
18.d Arbetskadeförsäkringen	44
Motionerna 18.34–18.35	
18.e Offentligfinansierad verksamhet	46
Motionerna 18.36–18.44	

18. Velfärd

LOs engagemang i velfärden grundas i övertygelsen om att vi har råd att ta hand om varandra. Det är rätt och smart att vi tar ett gemensamt ansvar för velfärden. Velfärdsinvesteringar stärker var och ens förmåga att försörja sig samtidigt som samhällets konkurrenskraft och omställningsförmåga stärks. Den generella velfärden vi har byggt upp i Sverige ökar jämlikheten och bidrar till en mer konkurrenskraftig och kunskapsintensiv ekonomi. LO har haft en nyckelroll i velfärdsbygget och det ska vi fortsätta att ha.

Velfärdstjänsterna ska ges efter behov och socialförsäkringarna skapa inkomsttrygghet. Jämlikheten ökar när velfärden når alla, risker fördelas jämnt och de som behöver får extra stöttning.

Målen för velfärden är breda och centrala för ett välfungerande jämlikt samhälle. Velfärden ska skapa möjligheter för både kvinnor och män, oavsett klass, att arbeta och försörja sig själva. Trygghetsförsäkringarna – sjukförsäkring, föräldraförsäkring och a-kassa – ska ge trygghet för löntagarna att försörja sig under perioder av arbetslöshet, föräldraledighet eller sjukdom och därefter kunna komma tillbaka till arbetet. Velfärden ska garantera att alla barn är trygga, får kunskaper och utvecklas i förskolan, skolan och på fritids. Äldre ska känna trygghet livet ut, både genom en pension som går att leva på och en värdig äldreomsorg. Vårt samhälle ska ge trygghet och möjligheter för alla, oavsett behov och funktionsnedsättning.

Men den förda politiken har under flera decennier undergrävt den generella velfärden och styrt bort från tanken på en jämlikhetsskapande velfärd. Politiken har prioriterat skattesänkningar, privatiseringar och marknadsmodeller inom velfärden. Ett velfärdsunderskott i form av resursbrist, ojämnt fördelad velfärd och minskad tillit har växt fram. Detta velfärdsunderskott är en av förklaringarna till att Sverige är det land där klyftorna ökat mest i hela västvärlden de senaste decennierna. Privatiseringen och kommersialiseringen av velfärden har lett till en rad allvarliga problem. I stället för ökad effektivitet, högre kvalitet och mer valfrihet har vi fått lägre kvalitet, ökade samhällsekonomiska kostnader, social segregation, mer press på personalen och mindre jämlik tillgång till velfärdstjänsterna.

Covid-19-pandemin har med smärtsam tydlighet visat på bristerna i velfärden. Personalbrist, otrygga anställningar och svårigheter att styra velfärdsverksamheter i kristid gjorde den stora allmänheten varse hur underfinansiering och privatiseringar undergrävt den grund som hela samhället behöver. Det står nu klart för alla att Sverige står inför ett vägval med långtgående konsekvenser där vi aktivt måste välja att trygga velfärden. Velfärden behöver mer resurser, tätare sociala skyddsnät och en förändrad styrning som bygger på samverkan och gemensam utveckling i stället för konkurrens.

Stora förändringar krävs. Sjuka och arbetslösa ska inte bli beroende av kommunalt försörjningsstöd, anhöriga eller privat välgörenhet. Äldreomsorgen måste räcka till utan att äldre ska behöva använda sig av privat köpt hjälp eller förlita sig på anhöriga. En otillräcklig äldreomsorg slår framför allt mot kvinnor, både som brukare och anhöriga. Systemet med Rut-tjänster gör äldreomsorgen mindre jämlik. Marknaden för privata sjukvårdsförsäkringar växer och skapar genvägar till snabbare vård för dem som har råd – rakt emot hälso- och sjukvårdslagens utgångspunkt om vård efter behov. Utvecklingen mot en otillräcklig basvelfärd för flertalet och en ofta skattesubventionerad VIP-velfärd för de rikare måste brytas.

LO anser att de skattemedel som avsätts till välfärden faktiskt ska gå dit och inte lyftas ut som vinst. Resurserna till skola, vård och omsorg är till för medborgarna, inte koncernägare. En non-profit-princip ska råda i välfärden. Men Sverige måste också komma bort från den marknadslogik som byggts in i välfärden. LOs förslag om vinstbegränsningsmodell från 2013, är ett steg på vägen.

LOs välfärdspolitik handlar inte om en återgång till det gamla. Vår välfärd måste hela tiden utvecklas och anpassas till dagens förutsättningar. Det handlar bland annat om att stödinsatserna och tjänsterna måste göras mer kunskapsintensiva och tydligare anpassas till individens behov och den föränderliga arbetsmarknadens dynamik. För det krävs att socialförsäkringarna, som tydligt har urholkats sedan 1990-talskrisen, återupprättas och ger den trygghet som gör den svenska modellen så framgångsrik.

Dagens arbetsliv ställer stora krav på såväl trygghet som möjlighet till omställning. För att upprätthålla en välfungerande arbetsmarknad måste välfärden sluta upp. Det måste finnas många vägar tillbaka till arbetslivet om man hamnar utanför. Ingen, allra minst den som är sjuk eller har nedsatt arbetsförmåga, blir mer anställningsbar av att göras fattigare. LO menar att alla som drabbas av ohälsa ska ha rätt till ekonomisk trygghet, rehabilitering och ett arbete som anpassas efter de egna förutsättningarna. Möjligheten till vidareutbildning och omskolning vid behov måste stärkas. Dagens tidsgränser i sjukförsäkringen måste omvandlas till stödjepunkter där individen rustas med rehabiliteringsrättigheter. Inkomsttaket måste höjas och kopplas till löneutvecklingen. Karensavdraget måste avskaffas permanent och inkomsttaket höjas och kopplas till löneutvecklingen. Fler med kroniska och fleråriga sjukdomstillstånd måste få ekonomisk trygghet via sjukersättningen (tidigare förtidspension). På det sättet kan sjukförsäkringen återigen bli en försäkring som garanterar ett fullgott inkomstskydd till den som har nedsatt arbetsförmåga på grund av ohälsa. Vården måste vara god och jämlik, de stora klasskillnaderna i folkhälsa måste minska.

En familjepolitik som gör det möjligt för både kvinnor och män att kombinera arbete och familj stärker samhället. Den minskar barnfattigdom och sociala skillnader. Den förebyggande socialpolitiken som ger möjligheter och framtidstro måste stärkas. LO-gruppernas arbetsliv kräver offensiva satsningar på barnomsorg även på obekvämt arbetstid. Föräldraförsäkringens utformning får inte bidra till inlåsningsperioder i obetalt arbete eller långa perioder av deltidsarbete för kvinnor och bör individualiseras.

Dagens pensionssystem har brister. Det är inte acceptabelt att arbetare som har arbetat heltid i 45 år kan få en så låg pension att hen är berättigad till bostadstillägg och kanske till och med garantipension. Ett yrkesliv måste räcka för en god pension. Men då krävs också förändringar i yrkeslivet. Minskade löneskillnader, bättre fysiska och psykiska arbetsmiljöförhållanden, fler heltidsanställningar, färre visstidsanställningar och bättre möjligheter till omställning måste sättas i fokus. Men det behövs också en höjning av pensionsavgiften. Även andra reformer inom systemet kan bli nödvändiga. LO ska vara en aktiv part i striden för ett pensionssystem som tryggar en god framtid och levnadsstandard för pensionärerna.

Självklart måste avvägningar och prioriteringar mellan olika välfärdssatsningar göras, så att inte samhällsekonomi och tillväxtförutsättningar försämras. LO-ekonomerna har visat att Sverige har råd att radikalt öka resurserna till välfärden, precis som lyfts fram i flera motioner till kongressen. Frågan är snarare om vi har råd att låta bli. Medborgarnas vilja att vara med och betala för välfärdstjänster och socialförsäkringar gemensamt riskerar att avta

om de blir allt sämre och omfattar allt färre. Ska Sverige klara av de samhällsekonomiska utmaningarna måste vi bättre ta vara på den arbetsvilja och den variation av funktions- och arbetsförmågor som befolkningen faktiskt besitter. Detta sker bäst genom en generell och jämlikhetskapande välfärdspolitik.

18.a Socialförsäkringssystemet

18.1

Motion angående socialförsäkringssystemet

Transportarbetareförbundet avd 19

Socialförsäkringssystemet har blivit offer för klåfingriga politiker och har i dag urholkats och förändrats på ett närmast absurt sätt.

Från att vara ett system byggt för att värna den enskilda individens rätt att på ett relevant sätt kunna genomleva perioder av eventuell ohälsa och/eller skador, såväl inom arbetslivet som på fritiden, till att nu användas för att jaga redan drabbade.

Vi får ständigt höra hur Försäkringskassan systematiskt letar efter ursäkten för att inte bevilja rätt till ersättning till individer. Hur Försäkringskassans handläggare går emot läkare, psykologer och specialister i deras medicinska utlåtande. När blev handläggare på Försäkringskassan utbildade i medicinsk bedömning?

Försäkringskassan arbetar utefter regelverket som är vårt socialförsäkringssystem. Men det system som ska vara till för att skydda dig som sjuk eller skadad, som ska ge dig ekonomisk trygghet under din utsatta period, är långt ifrån det skyddsnet som det är tänkt att vara.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO gemensamt arbetar fram ett skarpt förslag och använder vår facklig-politiska samverkan för att få Socialdemokraterna att driva en tydlig politik med inriktning för en förändring till ett socialförsäkringssystem värt namnet.

Utlåtande motion 18.1

18.1

att LO gemensamt arbetar fram ett skarpt förslag och använder vår facklig-politiska samverkan för att få Socialdemokraterna att driva en tydlig politik med inriktning för en förändring till ett socialförsäkringssystem värt namnet.

Motion 18.1 pekar på allvarliga problem i socialförsäkringssystemet. LOs styrelse delar bilden av att socialförsäkringarna är långt ifrån det skyddsnät de är tänkta att vara och att LO måste arbeta aktivt för att förbättra dem.

Socialförsäkringssystemen är avgörande för jämlikhet och sammanhållning. För att vi ska känna oss trygga och ha tillit till samhället måste var och en av oss ha en ekonomisk trygghet även när vi blir sjuka, äldre eller får barn. En sådan trygghet skapas bäst genom den generella välfärden där alla medborgare får sin inkomst försäkrad och bidrar till finansieringen. Det ger en riskutjämning mellan medborgarna som innebär en solidarisk omfördelning av resurser mellan kvinnor och män, mellan lågavlönade och högavlönade och mellan olika perioder i våra liv.

Dagens socialförsäkringssystem lever inte upp till detta. I LOs jämlikhetsutredning beskrivs de aktiva nedskärningarna och uteblivna uppräkningsarna i trygghetsförsäkringarna som en viktig förklaring till de ökade klyftorna i vårt land. Bristerna i socialförsäkringssystemet leder till att befolkningen med lägre inkomster halkar efter.

Under kongressperioden har LO uppmärksammat och arbetat med frågan om socialförsäkringssystemet på flera sätt, i facklig-politisk samverkan, politisk påverkan och opinionsbildning. LOs jämlikhetsutrednings underlagsrapport *Program för omfördelning* och LOs välfärdspolitiska program *Trygga välfärden*, pekar på att de missförhållanden som den borgerliga alliansregeringen skapade med sitt systemskifte i sjukförsäkringen och andra delar i socialförsäkringssystemet i stor utsträckning finns kvar, fast regeringen har varit socialdemokratiskt ledd sedan 2014. De förbättringar som gjorts de senaste åren är otillräckliga.

Det krävs ett omfattande renoveringsarbete innan vi kan säga att vi har ett rimligt och mänskligt socialförsäkringssystem. Därför lägger LO stor kraft på detta område. Inom sjukförsäkringsfrågan har LO framgångsrikt bidragit till att regeringen tillsatt utredningar som arbetat med frågor och förslag som är centrala för oss. Se även motionsutlåtande angående motionerna 18.8–18.22.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 18.1 besvarad.

18.2

Socialt skyddsnät för egenföretagare

Musikerförbundet

Grunden för en anställning ska alltid vara ett starkt kollektivavtal. Samtidigt måste vi acceptera att det finns sektorer där våra medlemmar driver egna företag av en eller annan anledning. Ett exempel är musiker som ofta har olika arbetsplatser varje kväll, eller på andra sätt saknar den trygghet som en fast arbetsplats kan ge.

Kulturarbetare har ett lika långt och produktivt arbetsliv som andra yrkesgrupper och även deras skattebetalningar bidrar till finansieringen av de allmänna trygghetssystemen. Därför borde det också vara en självklarhet att kulturarbetare ska få ta del av dessa trygghetssystem.

När egenföretagare behöver tillgång till det sociala skyddsnätet i form av exempelvis akassa, sjukersättning eller föräldrapenning stöter de ibland på hinder. Arbetade timmar kan vara svåra att definiera och att rapportera vad som är arbetstid blir ett problem.

En musiker kan ägna åtskilliga timmar åt förberedelsearbete i form av komponering, arrangering, enskild övning och repetitioner inför en spelning som kanske bara varar i 45 minuter. Därför är ersättningen för spelningstillfället ofta väl tilltaget för att även täcka in det omfattande förberedelsearbetet. Om musikern blir sjuk och inte kan genomföra spelningen uppstår då genast ett bekymmer, då musikerns anställningstid är för kort för att kunna kvalificeras för till exempel sjukpenning.

För oss är det självklart att man ska ha rätt betalt för det arbete som utförs, även för de delar av arbetet som utförs i form av förberedelser. Trygghetssystemen måste klara av att skydda detta.

Eftersom dagens regelverk bygger på tillsvidareanställning och heltid som norm blir det svårt att kvalificera sig när man arbetar inom kultursektorn, som domineras av korta anställningar och där många frilansar och är egenföretagare. Om musiker och artister stängs ute från trygghetssystemen på grund av hur kulturområdets arbetsmarknad är konstruerad, måste anpassningar göras för att möta deras behov. En musiker kan exempelvis repetera ett halvår för att sedan finnas på turné ett halvår. De sociala trygghetssystemen måste därför anpassas för att även fungera för den typen av arbete.

Vi som fackförbund kan aldrig acceptera att arbetsgivaren framtvingar så kallade "falska egenföretagare" eller system där individer startar företag för att ändå arbeta åt en eller ett par arbetsgivare som mycket väl hade kunnat anställa samma individ i stället. Vi har i dag många medlemmar som är egenföretagare och konstant arbetar åt olika uppdragsgivare. Vi behöver säkerställa den sociala tryggheten även för dem.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att de sociala trygghetssystemen anpassas för att i högre grad fungera för deltidsarbetande, arbetare som arbetar oregelbundet och egenföretagare samt

att LO verkar för att de sociala trygghetssystemen anpassas för att även ta hänsyn till komplexiteten vid beräkning av kulturarbetares arbetstid.

Utlåtande motionerna 18.2 och 14.16 (att-sats 4)

18.2

att LO verkar för att de sociala trygghetssystemen anpassas för att i högre grad fungera för deltidsarbetande, arbetare som arbetar oregelbundet och egenföretagare samt

att LO verkar för att de sociala trygghetssystemen anpassas för att även ta hänsyn till komplexiteten vid beräkning av kulturarbetares arbetstid.

14.16

att LO jobbar med frågorna relaterade till arbetstagarnas sociala rättigheter oavsett om arbetsersättning betalas ut som lön eller via faktura (behandlas under dagordningspunkt 18.a).

Motionen 18.2, Socialt skyddsnät för egenföretagare, berör frågor som är viktiga för flera LO-grupper som arbetar oregelbundet och har osäkra anställningar. Det gör även motionen 14.16 som bland annat yrkar på att LO ska jobba med frågorna relaterade till arbetstagarnas sociala rättigheter oavsett om arbetsersättning betalas ut som lön eller via faktura handlar också om egenföretagares sociala skyddsnät. LO anser att socialförsäkringarna ska omfatta alla, även egenföretagare, deltidsanställda och tidsbegränsat anställda. Det är viktigt att trygghetssystemen rustas och utformas på ett sätt så att alla vill ingå i dem och bidra till att finansiera dem.

Precis som Musikerförbundet konstaterar finns det en utveckling där arbetsgivare letar efter lösningar för att komma undan ansvaret för fortlöpande anställning, arbetsmiljö och socialförsäkringar. I stället för att anställa tvingar arbetsgivare fram falska egenföretagare, och så kallade falska arbetstagare. Den utvecklingen drivs på av lagändringar som möjliggör att få F-skattsedel med endast en uppdragsgivare och sänkningar av aktiekapital för att starta aktiebolag. LO anser att steget till företagande ska underlättas för dem som så önskar, men det är viktigt att eget företagande inte tvingas på personer som vill ha och behöver tryggheten i en anställning.

Frågan om ett socialt skyddsnät för egenföretagare har utretts under senare år. LO har varit representerad i expertgruppen till den statliga utredningen *Ett tryggare företagande i ett förändrat arbetsliv – för tillväxt och innovation*. Utredningen lade inte några skarpa förslag utan arbetet med att ta fram dessa fortsätter. I arbetet med utredningen betonade LO vikten av att sociala trygghetssystem ska fungera för deltidsarbetande, arbetare med otrygga anställningar och egenföretagare samtidigt som de förändringar som föreslås inte ska försämra tryggheten för arbetstagare. LO är också representerad i expertgruppen till den pågående statliga utredningen *Tydligt, enkelt och förutsägbart – Företagares trygghetssystem N2020:04*. Bevakningen av frågan om egenföretagare eller fakturerande uppdragstagares trygghetssystem är därför pågående på LO-kansliet.

LO kommer fortsätta verka för att de sociala trygghetssystemen anpassas för att fungera för deltidsarbetande, arbetare med otrygga anställningar och egenföretagare. I det arbetet behöver hänsyn tas till komplexiteten i beräkning av såväl kulturarbetares som andra arbetares arbetstid.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.2, 14.16 (att-sats 4) besvarade.

18.3

Lika lön oavsett kön!

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Trots att det svenska samhället i många avseenden kan anses vara ett föredöme jämfört med många andra länder så är det tyvärr ett odiskutabelt faktum att kvinnors löner generellt sett är lägre än mäns. Denna orättvisa följer med genom hela livet då även kvinnors pensioner är lägre än mäns. Detta beror inte bara på att fler kvinnor än män jobbar ofrivilligt deltid under flera år av sitt liv.

Sammantaget är det många åtgärder som behövs för att inom rimlig tid radera skillnaderna mellan mäns och kvinnors löner. Det är dags att LO tar strid mot den djupa orättvisa som de låga kvinnolönerna innebär genom att aktivt arbeta för ett mer jämställt uttag av föräldraledighetsdagar och vab-dagar. En förbättring av föräldraförsäkringen så att ersättningsnivån höjs och inkomsttaket likaså är ett sätt. Ett annat sätt är en individualisering av föräldraförsäkringen. Ett barn har två föräldrar och båda är lika viktiga! Genom att individualisera föräldraförsäkringen blir det än mer klart och tydligt.

Många män behöver tyvärr det stödet, inte bara när de ska "förhandla" med sina arbetsgivare om föräldraledighet, utan även när de ska "förhandla" med sin partner. Sjukförsäkringen tillåter inte att dagar överläts till livskamraten och det är egentligen lika självklart som det borde vara att föräldraledighetsdagar inte borde kunna överlätas.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO med kraft verkar för att regering och riksdag höjer ersättningsnivån och taket i föräldraförsäkringen samt

att LO med kraft verkar för att regering och riksdag genomför en individualisering av föräldraförsäkringen.

18.4

En föräldrapenning för alla!

Kommunalarbetareförbundet avd Väst

Försäkringskassans system kan i dag endast ge ersättning för åtta timmar per dygn. Även om åtta timmars arbetsdag är norm i dagens samhälle finns det de som jobbar mer än åtta timmar, till exempel många nattarbetare. Det är orättvist och drabbar många av LOs medlemmar vid exempelvis behov av vab.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för en mer rättvis ersättning vid tillfällig föräldrapenning.

Utlåtande motionerna 18.3 och 18.4

18.3

att LO med kraft verkar för att regering och riksdag höjer ersättningsnivån och taket i föräldraförsäkringen samt

att LO med kraft verkar för att regering och riksdag genomför en individualisering av föräldraförsäkringen.

18.4

att LO verkar för en mer rättvis ersättning vid tillfällig föräldrapenning.

Motion 18.3 och motion 18.4 behandlar behovet av reformer av föräldraförsäkringen (föräldrapenning) och den tillfälliga föräldrapenningen (vård av sjukt barn). Motionärerna i 18.3 poängterar att den sneda fördelningen av föräldraledighet mellan kvinnor och män får negativa effekter på kvinnors inkomster över hela livet. Motionärerna i 18.4 pekar på att ersättningen i den tillfälliga föräldrapenningen inte svarar mot de grupper på arbetsmarknaden, många LO-grupper, som arbetar längre skift än åtta timmar.

LO-styrelsen håller med motionärerna om att föräldraförsäkringen är av mycket stor betydelse för jämställda villkor på arbetsmarknaden och kvinnors möjlighet att vara självförsörjande livet ut. Föräldraförsäkringen är, liksom andra socialförsäkringar, uppbyggd kring principen om inkomstbortfallsersättning knuten till den enskilda individen. I och med att försäkringen är kopplad till individen och inte till hushållet har den inneburit starka drivkrafter för både kvinnor och män att etablera sig på arbetsmarknaden innan de skaffar barn. Den svenska föräldraförsäkringen i kombination med en utbyggd offentligt subventionerad barnomsorg har gjort det förhållandevis enkelt att kombinera förvärvsarbete med att bilda familj.

Föräldraförsäkringen består i dag av 480 dagar, 390 dagar som ersätts på sjukpenninggrundande nivå och 90 dagar på så kallad lägstanivå à 180 kronor per dag. I dag ligger taket i föräldraförsäkringen på tio prisbasbelopp, jämfört med åtta prisbasbelopp i sjukförsäkringen. Försäkringen kan användas fram till det att barnet fyller 12 år, men 80 procent av dagarna måste användas under barnets fyra första år. Hälften av dagarna tillfaller respektive förälder. Däremot finns det möjlighet för en förälder att överföra alla utom 90 av sina ersättningsdagar till den andra föräldern.

Trots att föräldraförsäkringen går att dela jämställt tar kvinnor ut den stora majoriteten av föräldrapenningdagarna och den tillfälliga föräldrapenningen. Fördelningen av betalt och obetalt arbete återskapar och konserverar könsmönster. Det tenderar därför fortfarande att ses som "naturligt" att män i högre grad tar ansvar för det avlönade arbetet och kvinnor för det obetalda omsorgs- och hushållsarbetet i hemmet. Utvecklingen mot ett mer jämställt arbetsliv går för långsamt.

LO-kongressen 2016 beslutade att LO ska arbeta för att föräldraförsäkringen ska individualiseras, det vill säga att hälften av föräldrapenningdagarna tillfaller vardera föräldern utan att det finns möjlighet att föra över dagar till den andre. Samma år tillsattes den statliga utredningen *En modern föräldraförsäkring* (SOU 2017:101) där LO var representerad i utredningens expertgrupp. LO drev frågan om en individualisering, medan utredningen landade i ett förslag om en tredelning av föräldrapenningdagarna och förändrade tidsgränser som skulle innebära ett tryck på en jämnare fördelning av dagar tidigt under barnets liv. LOs bedömning var att förslaget var ett steg i rätt riktning. Regeringen har dock bedömt att det inte finns stöd i riksdagen till att lägga fram lagförslag och utredningens förslag har än så länge blivit vilande.

LO fortsätter att lyfta behovet av en förändring av föräldraförsäkringen, där både ändrade tidsgränser och

individualisering ingår. I rapporten *Sveriges jämställdhetsbarometer* och LOs stora jämlikhetsutredning är behovet av en individualisering av föräldrapenningen en prioriterad slutsats.

Motion 18.3 yrkar på att LO med kraft ska verka för att regering och riksdag höjer ersättningsnivån och taket i föräldraförsäkringen. LO-styrelsen anser att det är mycket viktigt att tilltron till, och legitimiteten i socialförsäkringarna bibehålls. LOs jämlikhetsutredning visar att socialförsäkringarna urholkats under de senaste decennierna och inte längre ger den inkomstersättning som är en del av kontraktet mellan stat och medborgare.

En underlåtenhet att höja ersättningstaken i socialförsäkringarna har inneburit att en växande andel av de försäkrade har inkomster över försäkringstaken. Särskilt tydligt har detta varit inom arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen där villkoren försämrats och taken hållits tillbaka. LOs styrelse anser att det är ett viktigt principiellt mål att socialförsäkringarna garanterar att 80 procent av de försäkrade ska ha 80 procent av sin inkomst. Det gäller även föräldraförsäkringen.

Däremot finns det i dag stora skillnader mellan olika socialförsäkringar. När den borgerliga regeringen i början av 2000-talet försämrade ersättningsnivåerna inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen bibehölls nivåer och villkor inom föräldraförsäkringen. Inkomsttaket och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen ligger högre än i sjukförsäkringen. Inkomsttaket i föräldraförsäkringen är tio prisbasbelopp (47 600 kronor under 2021) jämfört med åtta inom sjukförsäkringen. Därför anser LOs styrelse att förbättringarna av socialförsäkringarna kommer att behöva ske stegvis och att behovet av högre ersättningar och bättre villkor inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen behöver prioriteras framför inkomsttaket i föräldraförsäkringen under den närmaste kongressperioden.

Motion 18.4 pekar på att den tillfälliga föräldrapenningen inte är anpassad för grupper som arbetar längre skift än åtta timmar, vilket ofta är fallet inom LO-yrken. Utredningen för en modern föräldraförsäkring konstaterade i sitt slutbetänkande att det krävs en översyn av villkoren i den tillfälliga föräldrapenningen. LO-kongressen 2016 slog fast att den tillfälliga föräldrapenningen måste ses över för att passa flera grupper på arbetsmarknaden. Deltider, tidsbegränsade anställningar och skiftarbete är vardag för många LO-arbetare. LOs styrelse anser att det är viktigt att arbeta för att socialförsäkringarna ska fungera även för grupper som inte arbetar heltid på vardagar. Förutom den brist som motionären lyfter, är ett problem att timanställda utan fastställda scheman ha svårt att visa att man avstått arbete och därmed är berättigad till tillfällig föräldrapenning trots intjänad SGI.

Regeringen tillsatte i oktober 2020 en utredning med uppdrag att se över hur den tillfälliga föräldrapenningen fungerar på dagens arbetsmarknad. LO har flertalet gånger lyft att det finns problem för exempelvis visstidsanställda och andra grupper med atypiska anställningar att använda sig av den tillfälliga föräldrapenningen. Utredningen ska presentera sina förslag i maj 2022, och LO inledde i juni 2021 samtal med utredningen för att belysa de villkor och problem som föräldrar i LO-yrken har rörande användningen av den tillfälliga föräldrapenningen. LO kommer kontinuerligt att arbeta för att förbättra förutsättningarna för LO-förbundens medlemmar att använda den tillfälliga föräldrapenningen på goda och lika villkor som andra grupper av anställda.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar att anse motionerna 18.3, 18.4 besvarade.

18.5

Gynekologisk Cellprovtagning

Industrifacket Metall avd 44 Halland

Gynekologisk cellprovtagning erbjuds regelbundet till kvinnor i Sverige, från 23 års ålder kallas kvinnor regelbundet. Genom att cellförändringar då kan upptäckas och behandlas tidigt ger provtagningen ett skydd mot livmoderhalscancer. Samtidigt väljer allt fler kvinnor att inte gå på undersökningen. En orsak kan vara att de inte kan ta ledigt ifrån sin arbetsplats på grund av att det inte finns ledighet att ta ut. Varje år drabbas 500 kvinnor av livmoderhalscancer och för första gången på flera decennier ökar den siffran.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att Folksam inför ett nytt moment i sjuk- och efterlevandeförsäkringen som lyder att, en gynekologisk cellprovtagning ersätts med ett framtaget schablonbelopp (behandlas under dagordningspunkt 12.b) samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid en gynekologisk cellprovtagning och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

18.6

Mammografi

Industrifacket Metall avd 44 Halland

Alla kvinnor i Sverige erbjuds under en period av livet regelbunden mammografiscreening, bröstströntgen. Undersökning görs för att upptäcka och behandla bröstcancer på ett så tidigt stadium som möjligt. Med mammografi hittas tumörer medan de fortfarande är väldigt små.

Bröstcancer är den vanligaste cancersjukdomen bland kvinnor i västvärlden och ökar dessutom. Till skillnad från många andra cancerformer är bröstcancer vanlig i 50–60-årsåldern, men förekommer även hos yngre kvinnor. Cirka 80 procent av alla som får en bröstcancerdiagnos är över 50 år. Samtidigt som bröstcancer blir vanligare, ökar chansen att överleva sjukdomen. Landstingen/regionerna erbjuder alla kvinnor mellan 40 och 74 år mammografiscreening.

Alla går inte på denna mammografiscreening. En orsak kan vara att de inte kan ta ledigt ifrån sin arbetsplats på grund av att det inte finns ledighet att ta ut.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att Folksam inför ett nytt moment i sjuk- och efterlevandeförsäkringen som lyder att: mammografiundersökning ersätts med ett framtaget schablonbelopp (behandlas under dagordningspunkt 12.b) samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid mammografiundersökning och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

18.7

Prostata provtagning (PSA-test)

Industrifacket Metall avd 44 Halland

PSA-prov görs inte som en allmän rutinmässig hälsokontroll. Det beror på att det inte alltid är en fördel att upptäcka och behandla prostatacancer tidigt. En cancertumör i prostatan kan växa långsamt utan att ge besvär eller sprida sig till andra delar av kroppen. Därför finns det en risk med att behandla en tumör som aldrig skulle ha gett några problem. Behandling innebär alltid en risk och kan ibland ge bestående biverkningar såsom impotens och inkontinens.

Om en man vill genomgå en undersökning av prostata med PSA-prov kan han kontakta en vårdcentral. För att få lämna ett PSA-blodprov ska personen ha läst Socialstyrelsens broschyr *Om PSA-prov. För att kunna upptäcka prostatacancer i ett tidigt skede – fördelar och nackdelar* (2014).

Vissa personer rekommenderas att lämna prov regelbundet. Till exempel om personen har minst två nära släktingar som har haft prostatacancer. Det kan då rekommenderas att lämna PSA-prov varje år eller vartannat år.

Även om personen får göra provet kanske han inte gör detta på grund av att det inte finns ledighet att ta ut.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att Folksam inför ett nytt moment i sjuk- och efterlevandeförsäkringen som lyder: att PSA-test ersätts med ett framtaget schablonbelopp (behandlas under dagordningspunkt 12.b) samt

att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid ett PSA-test och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

Utlåtande motionerna 18.5 (att-sats 2), 18.6 (att-sats 2) och 18.7 (att-sats 2)

18.5

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid en gynekologisk cellprovtagning och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

18.6

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid mammografiundersökning och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

18.7

att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid ett PSA-test och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

Motionerna 18.5, 18.6 och 18.7 behandlar yrkanden om ekonomisk ersättning för gynekologisk cellprovtagning, mammografi och PSA-test. Motionärerna menar att det finns ett potentiellt problem i att arbetstagare saknar möjlighet att ta ledigt från arbetet för att göra en undersökning.

I motionerna yrkas på att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå ekonomisk ersättning från socialförsäkringssystemet för dessa tre typer av medicinska tester.

LOs styrelse anser att möjligheten att kontinuerligt kallas till medicinska undersökningar för att undvika allvarliga sjukdomar är mycket värdefull. Om det finns strukturella hinder mot att grupper av anställda inte kan använda sig av möjligheten är det ett problem. Det huvudsakliga problem som motionärerna lyfter är svårigheter att ta ledigt från arbetet. Anställda i LO-yrken har i lägre utsträckning än andra på grupper inflytande över sin arbetstid eller tillgång till flexitid. LO-styrelsen anser dock att frågan om rätt till ledighet för läkarbesök bäst hanteras i förbundsförhandlingar med respektive motpart.

Vad gäller frågan om ekonomisk ersättning från socialförsäkringssystemet för att använda redan avgiftsbefriad eller subventionerad sjukvård anser LOs styrelse inte att det är en rimlig politisk prioritering att arbeta för. Såväl gynekologisk cellprovtagning som mammografi är avgiftsbefriade för patienten, medan PSA-test som kan göras på vårdcentral ingår i patientavgiften för primärvården. Motionärerna preciserar inte vilken del av socialförsäkringen den föreslagna ersättningen bör utgå från. LO-styrelsen konstaterar att en sådan typ av ersättningsregel vare sig finns inom sjukförsäkringen eller någon annan socialförsäkring. Socialförsäkringarnas ersättningar bygger i stället på principen om ersättning för inkomstbortfall. Den gemensamma skattefinansieringen av sjukvården innebär därtill att den enskilde inte bär huvudkostnaden för den sjukvård hen använder. Därför är det inte rimligt att det utgår ytterligare ekonomisk ersättning för de undersökningar som motionärerna lyfter.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att avslå motionerna 18.5 (att-sats 2), 18.6 (att-sats 2), 18.7 (att-sats 2).

18.b Sjukförsäkring

18.8

Utredning om framtidens sjukförsäkring

Industrifacket Metall avd 34 Borås

Dagens sjukförsäkring har flera brister som slår hårt mot våra medlemmar. Rehabiliteringskedjans regler om att pröva individens arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden efter sex månader och hur dessa bedömningar sker är under all kritik. Läkarnas bedömningar gäller allt mindre och i stället gör Försäkringskassan egna bedömningar trots att de inte träffat den sjukskrivne. Ibland görs bedömningarna till och med av Försäkringskassans handläggare, vilka saknar medicinsk kompetens.

Stelbentheten i omfattningen av sjukskrivningen är ett annat problem. En ökning från 25 procent till 50 procent i arbete är en fördubbling, något som är för stort steg i många fall. Möjligheten av en återgång till arbete som kan tas med mindre steg skulle vara önskvärd.

Det behövs en utredning om hur framtidens sjukförsäkring ska vara utformad för att passa en arbetsmarknad som förändras allt snabbare. En utredning som utgår från att skapa trygghet för arbetstagarna kan användas som bas för politiska reformförslag och opinionsarbete.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att tillsätta en utredning om hur framtidens sjukförsäkring kan reformeras för att skapa större trygghet för arbetstagarna.

18.9

Är vi endast arbetskraft? Eller har vi inte ett människovärde?

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Man kan läsa historia och försöka förstå känslan av att det egna människovärdet inte är speciellt högt. Man kan försöka förstå varför arbetarklassen sjöng "Människovärdet vi fordra tillbaka" i sången *Arbetets söner*. Det kan vara svårt att förstå när man växt upp i ett tryggt samhälle att vi hade ett samhälle i Sverige där människor som blev sjuka inte längre var något värda. Att när den egna förmågan att arbeta ofrivilligt upphört, så var man helt utlämnad till sin familjs försörjning för att överleva. Och om din familj inte kunde det var du hänvisad till fattigvården.

I dag är det år 2019. Det är snart 20-tal igen. För cirka 100 år sedan började det svenska samhället sin resa med socialpolitiska reformer. En tuff och svår resa med politiska strider och finansieringsproblem. När man läser historien om hur sjukförsäkringen kom till förstår man hur tufft det var och vi kan känna stolthet över det Socialdemokratiska partiets skicklighet i att hitta lösningar på de problem som stod i vägen.

Ingen av oss känner samma stolthet i dag! Sjukförsäkringen och Försäkringskassan har det senaste decenniet kantats av skandaler och tragiska människoöden. Det är cancersjuka döende människor som anses vara anställningsbara. Det är undersköterskor med så mycket smärta att de klarar koncentration i tio minuter om dagen som anses kunna jobba heltid. Det är barnskötare som har blivit sjuka av stressen på jobbet, där minnet är så trasigt att de inte kommer ihåg vad de sade för tio minuter sedan, som anses kunna ta ett annat jobb. Det är handläggare på myndigheten som premieras för att de ger avslag på sjuka människors

försörjning. Handläggare utan medicinsk kompetens eller kunskap om förhållanden på arbetsplatser är satta att fatta beslut.

Vi fackliga företrädare möter dagligen medlemmar, kollegor och vänner, som läkare och Arbetsförmedlingen bedömer vara så sjuka att de inte kan arbeta. Men där Försäkringskassan drar in deras sjuklön med motiveringen att de har arbetsförmåga, vilket är rent teoretiskt eftersom Försäkringskassan inte ens vet om det finns ett arbete som skulle kunna matchas mot individen. Det är inte värdigt! Det skapar en enorm frustration men än värre, rädsla. Dessutom skapas tragiska familjeöden där människor blir utan möjlighet till någon ekonomisk försörjning.

Det är snart 20-tal igen. Att försöka förstå rädslan för att bli sjuk är inte längre så långt borta. Att en människas värde kommit att handla om den egna förmågan att arbeta är skamligt. Att de politiska partierna i Sveriges riksdag inte finner en lösning är inget vi känner stolthet över. Vi förstår att resan är svår och politiskt tuff även i dag. Men vi kan aldrig acceptera att en enda människa, medlem eller vän hamnar på gatan enbart för att de har blivit sjuka och deras försörjning rycks bort!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO prioriterar förbättringar i sjukförsäkringssystemet i det facklig-politiska arbetet.

18.10

Reformera sjukförsäkringen

Fastighetsanställdas Förbund avd Örebro

Under alltför lång tid har de behandlande läkarnas sjukintyg ifrågasatts och ringaktats av Försäkringskassans handläggning. Sjukförsäkringen har urholkats och urvattnats så många människor inte ges chansen att tillfriskna innan de ska tillbaka i arbete. Många arbetar med krämpor. Systemet tillåter inte anpassning utifrån individen, tidsgränserna är satta alldeles för snävt.

Detta drabbar i allra högsta grad oss arbetare. Vi har i dag ett högt och stressat tempo på våra arbetsplatser, detta gör tillfrisknande och återgång till arbete mer komplicerat.

Vi vill med denna motion ändra på förutsättningarna för våra kamrater, använd den behandlande läkarens utlåtande med större dos förnuft än i dag.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO arbetar mer aktivt för att reformera sjukförsäkringen så att utsatta arbetare inte behöver ställas inför orättvisa förhållanden på grund av begreppet arbetsförmåga.

18.11

Socialförsäkringsbalken

Byggnadsarbetareförbundet

Det är många som far illa i dag av bestämmelserna inom Försäkringskassan, inte minst LO-medlemmar. Försäkringskassans handläggare kör över läkarnas bedömningar. Detta är något som vi måste få någon ordning på. Har man ett sjukintyg från en läkare som har en medicinsk utbildning så är det den som gäller.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att läkarens utlåtande ska vara gällande vid en sjukskrivning.

18.12

En humanare sjukförsäkring

Kommunalarbetareförbundet avd Västerbotten

På grund av Försäkringskassans stramare bedömning av rätt till sjukpenning är det många av våra medlemmar som hamnar i en svår ekonomisk och hälsomässig kris. Om man inte får sjukpenning tvingas man att aktivt söka jobb för att behålla SGI (sjukpenninggrundande inkomst), trots att man egentligen är för sjuk.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att de sjukskrivna ska få ett bättre skydd så att man inte hamnar i ett utanförskap i samhället,

att LO verkar för högre ersättning vid sjukdom samt

att LO verkar för en humanare bedömning från Försäkringskassan mot sjukskrivna.

18.13

Socialförsäkringsbalken – Rätten till sjukpenning

Byggnadsarbetareförbundet

Den här motionen vill förbättra reglerna så att de som är anställda hos arbetsgivare som inte tar sitt rehabiliteringsansvar inte ska bli avstängda från sjukpenning på grund av att arbetsgivaren ej fullgjort sin lagstadgade rehabiliteringsskyldighet.

När en arbetstagare når sjukdag 180 i sin sjukperiod prövar Försäkringskassan den sjukskrivnes arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden, enligt gällande rehabkedja. Om Försäkringskassan anser att den sjukskrivne har arbetsförmåga gentemot övriga arbetsmarknaden stängs sjukpenningen av. I och med detta måste arbetstagaren gå tillbaka i arbete eller anmäla sig till Arbetsförmedlingen som arbetssökande.

Många arbetsgivare tar sitt rehabansvar på allvar och sköter detta bra. Men tyvärr händer det alltför ofta att arbetsgivare på grund av ovilja, ointresse eller okunskap, inte fullgör sitt rehabansvar mot den anställde. De arbetsgivare som inte fullgör sin rehabskyldighet drabbas i nuläget inte av några konsekvenser då Försäkringskassan inte har några sanktionsmöjligheter mot arbetsgivare. Däremot kan den försäkrade bli avstängd från sjukpenning för att arbetsgivaren inte tar sitt ansvar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att vid sjukdag 180 då arbetsförmågan ska prövas enligt rehabiliteringskedjan, ska den försäkrades arbetsgivare kunna visa att den fullgjort sin rehabiliteringsskyldighet. Om så inte är fallet får den försäkrade fortsatt sjukpenning från Försäkringskassan och arbetsgivaren blir återbetalningsskyldig till Försäkringskassan, likt sjuklönegarantin.

18.14

Rehabiliteringsansvar

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Den förra borgliga regeringen förändrade lagstiftningen för sjukpenning och rehabilitering genom att införa den så kallade rehabiliteringskedjan. Nuvarande regering har förändrat reglerna till en mänskligare bedömning efter dag 365, så att svårt sjuka inte ska bli utförsäkrade och tvingas anmäla sig som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen.

Vi vill med denna motion fortsätta förbättra reglerna så att de som är anställda hos arbetsgivare som inte tar sitt rehabansvar, inte ska bli avstängda från sjukpenning på grund av att arbetsgivaren inte fullgjort sin lagstadgade rehabiliteringsskyldighet.

När en arbetstagare når sjukdag 180 i sin sjukperiod, prövar Försäkringskassan den sjukskrivnes arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden, enligt gällande rehabiliteringskedja. Om Försäkringskassan anser att den sjukskrivne har arbetsförmåga gentemot övriga arbetsmarknaden, stängs sjukpenningen av. I och med detta måste arbetstagaren anmäla sig till Arbetsförmedlingen som arbetsökande. Många arbetsgivare tar sitt rehabiliteringsansvar på allvar och sköter detta bra, men tyvärr händer det alltför ofta att arbetsgivare på grund av ovilja, ointresse eller okunskap, inte fullgör sitt rehabiliteringsansvar enligt arbetsmiljölagen (AML), AFS 1994:1 och socialförsäkringsbalken mot den anställde.

Den arbetsgivare som inte fullgör sin rehabiliteringsskyldighet, drabbas i nuläget inte av några konsekvenser alls, då Försäkringskassan inte har några sanktionsmöjligheter mot arbetsgivare. Däremot kan den försäkrade bli avstängd från sjukpenning för att arbetsgivaren inte tar sitt ansvar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att vid sjukdag 180 för den försäkrade, då arbetsförmågan ska prövas enligt rehabiliteringskedjan, ska den försäkrades arbetsgivare dokumenterat kunna visa att denne fullgjort sin rehabiliteringsskyldighet. Om så inte är fallet, får den försäkrade fortsatt sjukpenning från Försäkringskassan och arbetsgivaren blir återbetalningsskyldig till Försäkringskassan, likt sjuklönegarantin.

18.15

En mänskligare Försäkringskassa

Pappersindustriarbetareförbundet avd 68 Hallstavik

LO-TCO Rättsskydd har under flera år påpekat den rättsosäkra och förnedrande behandling många utsätts för av Försäkringskassans handläggare. Ofta riktas ilska mot enskilda handläggare när grundproblemen i stället är lagstiftning, regleringsbrev och fastställd regeltillämpning.

Dålig arbetsmiljö, brister i arbetsmiljön eller avsaknad av företagshälsovård, arbetsgivarnas ständiga jakt på den perfekta arbetskraften och den tilltagande hets och stress som finns i det moderna arbetslivet skapar allt större ohälsa, inte minst bland LO-medlemmarna.

Nuvarande regler för Försäkringskassans bedömningar svarar på intet sätt mot det allmänna rättsmedvetandet, men inte heller mot de ”nya” formerna av ohälsa.

Att efter relativt kort sjukskrivning tvingas ta ställning till om man inom kort kan återgå i ordinarie tjänst, eller ska prövas mot hela arbetsmarknaden, är i sig en orsak till psykisk ohälsa.

Att möta handläggare som anser att sjukdomen X har en genomsnittlig sjukskrivningstid på Y dagar och att dessa ej får överskridas, visar på regelverkets absurditet.

Det är självklart att vid vissa former av ohälsa varken kan eller bör man kvarstå i sitt tidigare arbete. Men i dag ställer man inga krav på arbetsgivaren, inte heller på Försäkringskassan, utan kraven ställs på den sjuke att lösa sin framtida situation.

Vi måste komma tillbaka till en lagstiftning och regeltillämpning som har individen och mänskligt bemötande i främsta rummet. Försäkringskassan kan i dag genom ett fyrkantigt och omänskligt bemötande vara den instans som avgör om du ska kunna ha en fortsatt egen försörjning via arbete eller kastas över till kommunens socialtjänst. Försäkringskassan har i många fall blivit verktyget för arbetsgivarna att slippa rehabiliterings- och omplaceringsansvar. Verktyget som krossat delar av LAS.

Vi måste få tillbaka Försäkringskassan som den en gång fungerade, som en eldgaffel i arbetsgivarnas bak när det gällde arbetsanpassning och rehabilitering.

Vi måste få tillbaka Försäkringskassan som en verksamhet som verkade för individens rätt och hade en individanpassad verksamhet, i medmänsklig anda.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO bedriver ett aktivt opinionsarbete för att förändra Försäkringskassans behandling av människor som drabbats av ohälsa, så att ett mer mänskligt perspektiv genomgående tillämpas framför det i dag dominerande rent ekonomiska perspektivet. Detta kan om möjligt ske i nära samverkan med tjänstemännens organisationer,

att LO använder sitt inflytande i det Socialdemokratiska partiet, för att via partiet och regeringen få tillstånd de lag- och regeländringar som behövs för att uppnå en mänskligare och rättssäker behandling av människor som drabbats av ohälsa (behandlas under dagordningspunkt 14.a),

att LO arbetar för regeländringar inte bara rörande Försäkringskassan utan även de lagar som i dag gör det lätt för arbetsgivare att med hänvisning till en persons ohälsa, skilja denna från sin anställning samt

att LO skapar utbildningsmöjligheter för lokala fackliga företrädare, så att dessa på ett än bättre sätt än i dag kan hjälpa medlemmar som hamnar i kläm mellan arbetsgivare och Försäkringskassa (behandlas under dagordningspunkt 13.d).

18.16

Säkerställ att ingen tappar sin allmänna försäkringsrätt

Kommunalarbetareförbundet avd Västerbotten

Vi har sett en stor ökning av fall där enskild persons rätt till sjukpenninggrundande ersättning från Försäkringskassan har förlorats. Det beror bland annat på oklarheter i hur man ska hantera sitt eget ärende vid överföring från Försäkringskassan till Arbetsförmedling, när arbetsförmågan ska bedömas utifrån hela arbetsmarknaden och återgång i sitt ordinarie arbete fortfarande inte är aktuellt. Detta tycker vi borde gå att undvika genom att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har ett tätare samarbete vid övergångar samt mycket klara instruktioner till personer där detta kan vara aktuellt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska samarbeta för att säkerställa att inga personer ska bli utan sin sjukpenninggrundande ersättning samt
att LO verkar för att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen går ut med gemensam information till arbetsgivare och LO-förbunden samt allmäntillgänglig information/instruktion hur vi tillsammans ska säkerställa att ingen tappar sin allmänna försäkringsrätt.

18.17

Karensavdrag borttages (sjuklön)

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Ta bort karensavdraget.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att karensavdraget tas bort i sin helhet.

18.18

Avskaffa karensavdrag

Transportarbetareförbundet

Pandemin och covid-19 har inte bara varit till ondo. Det har även lett till att man fattat beslut som hjälpt dem som tvingats stanna hemma vid symtom. Vi tänker på möjligheten att söka stöd hos Försäkringskassan för att ersättas för de avdrag som arbetsgivarna gör vid sjukfrånvaro. Det har inte bara inneburit en ekonomisk lättnad för den enskilde individen. Det har även inneburit att de återkommande sjukdomarna som olika influensor och vinterkräksjukan nästan helt uteblivit i vårt samhälle under pandemin.

Det gagnar samhället i stort, såväl den enskilde som företagen, som drastiskt minskat korttidssjukdomsfrånvaro. Kan man genom att så enkelt få anställda att stanna hemma vid symtom, oavsett vad det är för symtom man drabbats av, minska smittspridning så borde det avskaffas skyndsamt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att karensavdraget slopas ur sjuklönelagen.

18.19

Sjuklön

Byggnadsarbetareförbundet

Att bli drabbad av en karensdag när man blir sjuk är inte okej. Man väljer aldrig när man blir sjuk och då ska man inte bli drabbad ekonomiskt. Vi vill att LO jobbar för att avskaffa karensdagen vid sjukdom. Detta är en mycket viktig fråga för LOs medlemmar och kostar mycket pengar för den enskilde som drabbas.

Mellan åren 1987–1993 var karensdagen avskaffad. Sedan infördes den igen av borgarna och i samband med detta sänktes även sjukpenningen. Målet måste vara att avskaffa karensdagen och att ingen ska behöva förlora mer än 20 procent vid en sjukskrivning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska driva frågan om avskaffande av karensdagen i sjukförsäkringen.

18.20

Slopa karensavdraget

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Karensavdrag är orättvist och en klassfråga. I många yrken är det inte möjligt att jobba när en person drabbas av en lättare sjukdom såsom en förkylning.

I en del yrken behöver personer inte använda sig av karensavdraget när de blir sjuka, därför att de har möjlighet att jobba hemifrån, medan många av LO-förbundens yrken är bundna till arbetsplatsen för att utföra sitt jobb. Därför drabbas arbetare inom LO-kollektivet i högre grad av karensavdraget.

De som har möjlighet tar, med arbetsgivarens goda minne, ut ledighet för att undvika en ekonomisk förlust. Det är inte okej i ett rättvist och solidariskt samhälle. Vi måste ha möjlighet att vara sjuka tills vi är friska.

Vi anser att det finns ett underutnyttjande av sjukförsäkringen då det är många som går till sina arbetsplatser sjuka. På grund av vetskapen om hur lågt bemannat företaget är och oviljan att ens arbetskamrater eller familj ska bli lidande. I stället smittar vi ner varandra.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att karensavdraget snarast tas bort.

18.21

En mänskligare sjukförsäkring

Seko

Sjukförsäkringen är grundläggande för att hålla ihop samhället och för vår tillit till hela välfärdsstaten. Vi måste kunna lita på att den trygghet vi betalat för, via sjukförsäkringsavgiften, verkligen finns där den dagen vi behöver den. Den som blir sjuk och inte kan arbeta ska inte bli fattig eller stressas tillbaka till jobbet för tidigt.

Rätten till både rehabilitering och ekonomisk trygghet under den tid det tar att komma tillbaka till arbete måste stärkas. Inom den generella välfärden har vi byggt upp en sjukförsäkring som ska ge ett fullgott inkomstskydd vid sjukdom. När den stora majoriteten medborgare har sin inkomst försäkrad i samma sjukförsäkring fungerar den som en riskutjämning. Eftersom alla bidrar och har samma villkor, men en del grupper löper större risk att bli sjuka, fungerar sjukförsäkringen som en solidarisk omfördelning mellan kvinnor och män, lågavlönade och högavlönade och mellan olika perioder i livet.

Den borgerliga regeringen försämrade mellan 2006 och 2014 inkomstskyddet för sjuka på flera sätt. Genom jobbskatteavdragen skapades en skatteorättvisa där sjukskrivna betalar mer skatt på sin inkomst än de som förvärvsarbetar. De införde en rehabiliteringskedja med alltför snäva och stelbenta tidsgränser för när arbetsförmågan ska bedömas och en stupstock där sjuka utförsäkrades. Möjligheten att få sjukersättning för personer som på grund av skada, sjukdom eller funktionsnedsättning troligen aldrig kommer att kunna arbeta heltid har försämrats betydligt.

De missförhållanden som alliansregeringen skapade med sitt systemskifte i sjukförsäkringen finns i stor utsträckning kvar. De åtgärder som gjorts de senaste åren är otillräckliga. Det krävs alltså ett omfattande renoveringsarbete innan vi kan säga att vi har en rimlig och mänsklig sjukförsäkring. De tidsgränser som omgärdar sjukförsäkringen bör omvandlas till stödjepunkter, där den enskilde rustas med tydliga rehabiliteringsrättigheter. För att människors tillit till hela välfärdsstaten ska stärkas och för att människor ska veta att samhället ställer upp när man som mest behöver det bör taket höjas och sjukpenningen vara 80 procent under hela sjukperioden. Inkomsttaket i sjukförsäkringen måste därför slopas så att de försäkrade får 80 procent av sin inkomst från sjukförsäkringen när de blir så sjuka att de inte kan arbeta.

Även målstyrningen av Försäkringskassan måste förändras så att fler garanteras trygghet när de inte kan jobba. Försäkringskassans fokus i dag på att hålla nere sjuktalet gör att människor tvingas ut ur sjukförsäkringssystemet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för en mänskligare sjukförsäkring i motionens andemening samt

att LO ska verka för att taket i sjukförsäkringen slopas.

18.22

Socialförsäkringsbalken – Taket i sjukförsäkringen

Byggnadsarbetareförbundet

Trots den senaste höjningen av taket i sjukförsäkringen så har många av våra medlemmar inkomster som är över 8,0 prisbasbelopp, pbb (tidigare 7,5 pbb). När medlemmarna blir sjuka så blir inkomsttappet ordentligt kännbart. Gränsen med pbb styrs av inflationen och inte löneutvecklingen. Detta gör att fler och fler slår i inkomsttaket och får inte 80 procent vid sjukdom, utan en klart lägre ersättning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att taket i sjukförsäkringen höjs rejält.

18.23

Socialförsäkringsbalken

Byggnadsarbetareförbundet

I sjukförsäkringen i dag finns det ett omräkningstal på 0,97. Detta gör att man inte får 80 procent av sin inkomst. Ersättningen är nog låg som den är och ett första steg till en bättre sjukpenning är att ta bort denna beräkning för den sjukpenninggrundande inkomsten SGI.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att beräkningsmodellen med 0,97 ska tas bort när SGI räknas fram.

Utlåtande motionerna 18.8–18.14, 18.15 (att-sats 1, 3) och 18.16–18.23

18.8

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att tillsätta en utredning om hur framtidens sjukförsäkring kan reformeras för att skapa större trygghet för arbetstagarna.

18.9

att LO prioriterar förbättringar i sjukförsäkringssystemet i det facklig-politiska arbetet.

18.10

att LO arbetar mer aktivt för att reformera sjukförsäkringen så att utsatta arbetare inte behöver ställas inför orättvisa förhållanden på grund av begreppet arbetsoförmåga.

18.11

att LO verkar för att läkarens utlåtande ska vara gällande vid en sjukskrivning.

18.12

att LO verkar för att de sjukskrivna ska få ett bättre skydd så att man inte hamnar i ett utanförskap i samhället,

att LO verkar för högre ersättning vid sjukdom samt

att LO verkar för en humanare bedömning från Försäkringskassan mot sjukskrivna.

18.13

att LO verkar för att vid sjukdag 180 då arbetsförmågan ska prövas enligt rehabiliteringskedjan, ska den försäkrades arbetsgivare kunna visa att den fullgjort sin rehabiliteringsskyldighet. Om så inte är fallet får den försäkrade fortsatt sjukpenning från Försäkringskassan och arbetsgivaren blir återbetalningsskyldig till Försäkringskassan, likt sjuklönegarantin.

18.14

att LO verkar för att vid sjukdag 180 för den försäkrade, då arbetsförmågan ska prövas enligt rehabiliteringskedjan, ska den försäkrades arbetsgivare dokumenterat kunna visa att denne fullgjort sin rehabiliteringsskyldighet. Om så inte är fallet, får den försäkrade fortsatt sjukpenning från Försäkringskassan och arbetsgivaren blir återbetalningsskyldig till Försäkringskassan, likt sjuklönegarantin.

18.15

att LO bedriver ett aktivt opinionsarbete för att förändra Försäkringskassans behandling av människor som drabbats av ohälsa, så att ett mer mänskligt perspektiv genomgående tillämpas framför det i dag dominerande rent ekonomiska perspektivet. Detta kan om möjligt ske i nära samverkan med tjänstemännens organisationer samt

att LO arbetar för regeländringar inte bara rörande Försäkringskassan utan även de lagar som i dag gör det lätt för arbetsgivare att med hänvisning till en persons ohälsa, skilja denna från sin anställning.

18.16

att LO verkar för att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska samarbeta för att säkerställa att inga personer ska bli utan sin sjukpenninggrundande ersättning samt

att LO verkar för att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen går ut med gemensam information till arbetsgivare och LO-förbunden samt allmäntillgänglig information/instruktion hur vi tillsammans ska säkerställa att ingen tappar sin allmänna försäkringsrätt.

18.17

att karensavdraget tas bort i sin helhet.

18.18

att LO verkar för att karensavdraget slopas ur sjuklönelagen.

18.19

att LO ska driva frågan om avskaffande av karensdagen i sjukförsäkringen.

18.20

att ge LOs styrelse i uppdrag att karensavdraget snarast tas bort.

18.21

att LO ska verka för en mänskligare sjukförsäkring i motionens andemening samt

att LO ska verka för att taket i sjukförsäkringen slopas.

18.22

att LO verkar för att taket i sjukförsäkringen höjs rejält.

18.23

att LO verkar för att beräkningsmodellen med 0,97 ska tas bort när SGI räknas fram.

Dagens sjukförsäkring är långt ifrån trygg, rättssäker och rimlig. De brister och missförhållanden som skapades vid det nyliberala systemskifte som alliansen gjorde 2008 finns till stor del kvar, vilket också tydligt framgår av de motioner som skickats till LO-kongressen.

De flesta krav och förslag som motionärerna lyfter fram har tidigare LO-kongresser ställt sig bakom och/eller LO-styrelsen fattat beslut om. Dessa krav har därför under mandatperioden varit delar av den fackliga utbildningsverksamheten (motion 18.15 fjärde att-satsen) och lyfts fram i LOs externa påverkansarbete, såväl gentemot det Socialdemokratiska partiet som regering och riksdag (se motionerna 18.9, 18.10, 18.11, 18.12, 18.13, 18.14, 18.16, 18.20, 18.22 samt första och tredje att-satserna i motion 18.15 och första att-satsen i motion 18.21).

LO har vid ett flertal tillfällen och på olika sätt – bland annat genom debattartiklar, utspel, seminarier, remissvar, medverkan i olika referens- och expertgrupper, LO-rapporter och kontakter med ansvarig minister och riksdagspolitiker – påtalat att det finns stora brister i lagstiftningen och Försäkringskassans lagtillämpning. LO har också presenterat en rad konkreta förslag till lösningar.

LOs förslag har huvudsakligen handlat om att göra prövningen av arbetsförmågan vid rehabiliterings-

kedjans tidsgränser mer rättssäker och rimlig samt att mjuka upp vad som sannolikt är OECDs stramaste kvalifikationskrav för att beviljas sjukersättning (tidigare förtidspension). Men det har också handlat om att balansera kravställandet i sjukförsäkringen så att den inte ensidigt träffar den enskilde försäkrade, utan i stället i högre grad riktas mot de aktörer som kan leverera rehabilitering och återgång i arbete (motion 18.13 och 18.14).

Tyvärr har det, trots LOs påverkansinsatser, inte funnits tillräckliga politiska och parlamentariska förutsättningar för att genomföra många av de viktiga förändringar som motionärerna kräver. Regeringens målstyrning av Försäkringskassan under den förra mandatperioden har dessutom medverkat till att det bristfälliga regelverket tolkats stramare och därmed förstärkt huvudproblemen. Detta har bland annat fått till följd att alltför många försäkrade ”fallit mellan stolarna” och förlorat sin sjukpenninggrundande inkomst (se motion 18.16), vilket naturligtvis är helt oacceptabelt. Försäkringskassan har också allt oftare på orimliga grunder ifrågasatt behandlande läkares intyg (se motion 18.11). Detta går mot LO-styrelsens uppfattning om att den behandlande läkares roll och status tvärtom bör stärkas i sjukskrivningsprocessen, även om det självklart också fortsättningsvis måste finnas möjligheter för Försäkringskassan att underkänna felaktiga läkarintyg.

En framgång för LO i påverkansarbetet är att karensdagen avskaffats (motion 18.18) och ersatts med ett karensavdrag. Karensavdraget innebär ett avdrag på 20 procent av den sjuklön/sjukpenning som den försäkrade får en genomsnittlig vecka när hen är sjuk. Detta är ett steg i rätt riktning för att mildra en del av de negativa effekter som karensdagen innebar, framför allt för dem med långa arbetspass, deltidsarbetande och personer med korta och osäkra anställningar.

Men fortfarande är den karenstid som finns kvar i sjukförsäkringen kontraproduktiv och skapar negativa effekter bland annat i form av inkomstbortfall och destruktiv sjuknärvaro, vilket drabbar LO-förbundens medlemmar särskilt hårt. Detta har LO lyft fram i olika sammanhang, bland annat i remissrundan som föregick beslutet om att ersätta karensdagen med ett karensavdrag. Pandemin har verkligen understrukt vikten av att avskaffa karensavdraget permanent och för alla (se motion 18.18). LO anser att det inte bara krävs en förändring i sjuklönelagen utan också i socialförsäkringsbalken, så att inte de som får ersättning från socialförsäkringen eller arbetslöshetsförsäkringen drabbas av den ekonomiska förlust som ett karensavdrag innebär. LO-styrelsen anser alltså att karensen, både när det gäller sjukpenningen och arbetsskadesjukpenningen, helt bör tas bort (se motionerna 18.17, 18.19 samt andra och tredje att-satsen i motion 18.34).

Efter ett intensivt arbete från LO och LO-förbunden tillsattes en utredning med bra direktiv under ledning av Claes Jansson (dir. 2018:26) strax före valet 2018. Utredningen fick i uppdrag att se över begreppet ”normalt förekommande arbete” och att ge Försäkringskassan större möjlighet att väga in det faktum att individernas förutsättningar att återgå i arbete vid de olika tidsgränserna i rehabiliteringskedjan varierar. De förslag som utredningen lagt fram och de beslut som fattats av riksdagen är steg i rätt riktning, men för att nå målet om en trygg och rimlig sjukförsäkring bedömer LO-styrelsen att det krävs ytterligare åtgärder. Inte minst handlar det om att mjuka upp de hårda kvalifikationskraven för sjukersättning och att skapa en rimligare balans i kravställandet mellan de olika aktörerna i sjukskrivningsprocessen vid rehabiliteringskedjans tidsgränser.

När det gäller att stärka sjukförsäkringens legitimitet som inkomstbortfallsförsäkring finns mycket kvar att göra. LO-styrelsen anser att inkomsttaket i sjukförsäkringen behöver höjas rejält (motion 18.22) och dessutom indexeras mot löneutvecklingen. Den höjning av inkomsttaket från 7,5 prisbasbelopp till 8 prisbasbelopp som gjordes 1 juli 2018, var ett steg i rätt riktning. Men inkomsttaket måste höjas betydligt mer än så. Huvudprincipen bör vara att åtminstone 80 procent av de försäkrade ska ha 80 procent av sin inkomst i ersättning från sjukförsäkringen när de blir så sjuka att de inte kan arbeta. Att däremot helt slopa inkomst-

taket (andra att-satsen i motion 18.21) skulle innebära att personer med mångmiljoninkomster skulle få mångmiljonersättning från sjukförsäkringen, vilket sannolikt skulle påverka sjukförsäkringens legitimitet negativt.

Förutom de brister som finns i sjukförsäkringens regelverk kan vi konstatera att det även fortsättningsvis finns brister i Försäkringskassans samverkan med Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården, kommunerna och arbetsgivarna (se motionerna 18.8 och 18.16). I slutet av förra mandatperioden tillsatte regeringen en nationell samordnare (se dir. 2018:27) för att se över en del av dessa problem. Också här konstaterar LO-styrelsen att det krävs ytterligare åtgärder för att sjukförsäkringen ska bli trygg och rimlig och på ett bättre sätt samspela med välfärdspolitikens övriga delsystem. Mot denna bakgrund anser LO-styrelsen att det finns anledning för regering och riksdag att utifrån ett helhetsperspektiv ordentligt se över samspellet mellan sjukförsäkringen och andra politikområden som exempelvis rör arbetsgivarnas arbetsmiljöansvar, socialpolitiken och välfärdspolitikens övriga delsystem.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 18.18,

att anse motionerna 18.8, 18.9, 18.10, 18.11, 18.12, 18.13, 18.14, 18.15 (att-sats 1), 18.15 (att-sats 3), 18.16, 18.17, 18.19, 18.20, 18.21 (att-sats 1), 18.22, 18.23 besvarade samt

att avslå motionen 18.21 (att-sats 2).

Utlåtande motion 18.34 (att-sats 2, 3)

18.34

att ge LOs styrelse i uppdrag att arbetsskadesjukpenningen införs från första dagen (behandlas under dagordningspunkt 18.b) samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att karensavdraget tas bort vid arbetssjukdomar (behandlas under dagordningspunkt 18.b).

Motionen tar upp att arbetsskadesjukpenningen ska gälla från första sjukdagen.

Under lång tid bestod det ekonomiska skyddet vid arbetsskada av ett antal olika delar. Under en inledande tid utgick sjukpenning, därefter arbetsskadesjukpenning och för bestående nedsättning av arbetsförmågan utgick livränta. Den inledande tiden då sjukpenning utgick kallades för samordningstid och uppgick ursprungligen till 90 dagar, men förlängdes till 180 dagar 1992. Arbetsskadesjukpenningen avskaffades den 1 juli 1993. Ersättning från arbetsskadeförsäkringen grundar sig på skadeståndsrättsliga principer vilket ger rätt till en betydligt högre ersättning än vad sjukpenning ger.

I och med det ovan nämna systemet med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning och livränta var den som råkade ut för arbetsskada tillförsäkrad ett gott skydd. Det ekonomiska skyddet försämrades dock genom borttagandet av arbetsskadesjukpenningen, men den försäkrade var alltså garanterad ett skydd genom sjukpenningen. Efter införandet av den så kallade rehabiliteringskedjan har dock förutsättningarna för det ekonomiska skyddet vid arbetsskada förändrats betydligt. Enligt 27 kap. 48 § socialförsäkringsbalken utgår som huvudregel inte sjukpenning om den försäkrade har sådan förmåga att hen kan försörja sig själv genom förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eller genom annat lämpligt arbete som är tillgängligt. Viss möjlighet finns att skjuta upp denna prövning till efter dag 365 om särskilda skäl föreligger eller det i annat fall kan anses oskäligt. Dessa undantag ska enligt förarbetena tillämpas mycket restriktivt.

LOs styrelse har sedan lång tid tillbaka arbetat med att få till förändringar i denna fråga. I december 2017 togs en första kontakt med regeringen tillsammans med TCO och Saco, för att påpeka att Sverige inte uppfyller ILOs konvention 121. Då påpekades att arbetsskadesjukpenningen borde återinföras för att tillförsäkra att den försäkrade vid arbetsskada får ett gott skydd. Då svaret från socialdepartementet i augusti 2019 inte gav tillfredsställande svar på våra frågor togs ytterligare en kontakt i december 2019 med departementet för att åter påpeka att Sverige inte uppfyller ILOs konvention 121. Detta ledde till ett möte med ansvarig minister i början av 2020. Arbetet med frågan kommer att fortgå då det är av stor vikt att de som skadats av arbetet får rätt till ersättning.

Motionen tar även upp att karensavdraget ska tas bort vid arbetssjukdomar vilket redan görs i dag. De som i dag får livränta beviljad på grund av arbetsskada får ersättning för två karensdagar och det går att ansöka om mer.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.34 (att-sats 2), 18.34 (att-sats 3) besvarade.

18.c Pensioner

18.24

Ett nytt pensionssystem

Seko, Byggnadsarbetareförbundet, Målareförbundet

Dagens pensionssystem missgynnar arbetare och gynnar högutbildade. För många räcker inte ett helt arbetsliv för en anständig pension. Nu är det dags för LO att reformera det orättfärdiga systemet.

1. Det nuvarande pensionssystemet ger oerhört låga pensioner. Enligt beräkningar får en kommunalarbetare 46,8 procent av sin slutlön i pension. En industriarbetare får motsvarande 47,4 procent. För att inte riskera fattigdom brukar en pensionsnivå på 60–70 procent av slutlönen anses nödvändig. Även med inräknad tjänstepension ligger många arbetaryrken långt under detta. Följden blir att bostadstillägg blir helt nödvändiga för att dryga ut pensionen, något som inte är möjligt för den som har tillgångar över 100 000 kronor. När övergången från ATP-systemet till det nuvarande pensionssystemet skedde utlovades att 2 procents lönetillväxt skulle ge en likvärdig pensionsnivå i det nya systemet. När det inte visade sig räcka räknades det ut att ett 42-årigt yrkesliv skulle ge motsvarande nivå. Nu har även detta visat sig otillräckligt. Konsekvensen blir att för många arbetare räcker inte ett helt yrkesliv för en anständig pension. Siffrorna i det orange kuvertet visar att det inte lönar sig att arbeta om arbetslivet slutar innan man närmar sig 70-årsåldern.
2. Det nuvarande pensionssystemet omfördelar från lågavlönade till höginkomsttagare. Ju längre man betalar in avgifter desto mer pension får man när man går i pension. Kan man jobba länge premieras man. Kan man det inte på grund av tunga arbetsuppgifter finns det ingen kompensation. Men pensionssystemet tar ingen hänsyn till att klyftorna i utbildning och inkomst även skapar klyftor i medellivslängd. Vi kan visa hur dagens beräkningssätt på ett absurt sätt missgynnar arbetare och gynnar högutbildade. Genom att lågutbildade dör tidigare men pensionerna sänks när den genomsnittliga livslängden stiger straffas arbetargrupper som inte lever lika länge med sänkta pensioner. Vi har i dag ett offentligt pensionssystem som systematiskt omfördelar resurser från lågutbildade arbetare, deltidsarbetande, långtidssjukskrivna och invandrare. Dessa grupper har ingen möjlighet att förbättra sin situation inom systemet utan får förlita sig på bostadstillägg och garantipensioner för att dryga ut inkomsten. I stället gynnas högutbildade som lever länge och har arbeten där yrkeslivet lättare kan förlängas till 70-årsåldern. Detta är grupper som dessutom har en god tjänstepension och ofta eget sparande. Mycket riktigt har också risken för fattigdom ökat hos den äldre delen av befolkningen. Bland kvinnor över 75 år löper nästan 35 procent risk för fattigdom. Det är en ökning med nästan 30 procent sedan 2004. Extremt låga pensionsnivåer har blivit ett nytt normalläge. Vi är därmed tillbaka i den fattigdomsproblematik som rådde innan ATP infördes.
3. Det nuvarande pensionssystemet saknar demokratisk legitimitet. Det märks tydligt att det nuvarande pensionssystemet tillkom i en kris. Rädslan för att det gamla systemet skulle kollapsa i början av 1990-talet präglar hela utformningen. Från den så kallade bromsen till ökad fokusering på privata lösningar. Det gemensamma ansvaret har tryckts tillbaka till förmån för en falsk känsla av ekonomisk stabilitet. Ett av de större problemen

med pensionsöverenskommelsen är att reformerna aldrig prövades i något allmänt val. Överenskommelsen är en konstruktion som saknar väljarförankring och lösningen med en pensionsgrupp som står över partipolitiken hindrar nödvändiga reformer. Att systemet inte blivit föremål för allmän debatt i någon större utsträckning gör det sårbart för legitimitetsproblem. Hur ska medborgarna kunna lita på ett system de har så lite insyn i och inte fått ta ställning till? En av de viktigaste anledningarna till att vi som röstar, arbetar och betalar skatt överlämnar makt och ansvar till politiker är att de ska trygga vår välfärd på ett sätt som kommer alla till del. Om de allmänna pensionerna upprätthöll levnadsstandarden för det stora flertalet hade demokratiunderskottet varit en underordnad fråga. Men det växer i relevans i takt med pensionernas gradvisa försämring.

I dag är det uppenbart att konsekvenserna inte är acceptabla. Om 1990-talets fråga var om vi hade råd med bra pensioner måste dagens fråga vara om vi har råd med dåliga pensioner. När den tidigare socialdemokratiska statsministern Göran Persson intervjuades (SvD 7 maj 2017) sa han: "Vi har skapat världens bästa pensionssystem men med den lilla defekten att det ger för små pensioner. Många människor, som arbetat hela livet, kommer tycka att de har blivit fattiga".

Miljontals hårt arbetande människor i Sverige kommer efter avslutat arbetsliv att få känna in på bara huden hur ålderdomen förvandlas till en lång period av mycket låga inkomster och fattigdom. Oron för hur man ska klara sig på ålderns höst sprider sig uppåt även bland tjänstemän och välbeställda grupper. En sådan oro, parad med stor ojämlikhet, spränger sönder förutsättningarna för den generella välfärdspolitik. Framför allt är denna destruktiva svångremspolitik helt onödig. Sverige har aldrig varit rikare och statsfinanserna aldrig starkare. Men vi fördelar inte längre våra rikedomar rättvist och det hotar hela fundamentet för vår samhällsmodell, precis som det eroderar stödet för arbetarrörelsen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar fram ett förslag på ett nytt pensionssystem,

att LOs pensionsförslag ska klara att upprätthålla pensioner som ger en god inkomsttrygghet, utjämnar inkomstskillnader och ändå vara statsfinansiellt stabilt,

att LO verkar för att principen om att ett yrkesliv även för arbetarklassen måste räcka för en god pension,

att LO verkar för kompensation i pensionssystemet för dem som på grund av tunga och slitsamma arbeten tvingas gå i förtida pension eller gå ner i arbetstid,

att LO arbetar för att Socialdemokraterna tar LOs pensionsförslag som sitt eget samt

att LO arbetar för att Socialdemokraternas och LOs pensionsförslag tas upp med de borgerliga partierna i pensionsgruppen, men om de avvisar förslaget bör Socialdemokraterna lämna pensionsgruppen och låta väljarna avgöra pensionsfrågan i ett allmänt val.

18.25

Fördela pensionen rättvist

Seko region Mellannorrland

Som fackligt förtroendevalda möter vi medlemmar som är oroliga för hur framtiden ska bli, för att deras pension inte ska kunna ge dem ekonomiska förutsättningar för ett värdigt liv, ett gott liv, när tiden i arbete avslutas.

Det nuvarande pensionssystemet förstärker ojämlikheten som redan finns på arbetsmarknaden i dag. Den som har haft ett arbete med hög lön får också högre pension än den som haft låg lön. Detta bygger på inkomstprincipen vilket är rimligt, även om vi vill se en större utjämnande effekt.

Det nuvarande pensionssystemet omfördelar dock från lågavlönade till högavlönade. Ju längre en person betalar in avgifter desto mer pension får samma person vid pension. De som kan jobba länge premieras och för de som inte kan det, exempelvis på grund av fysiskt tunga arbetsuppgifter och/eller dålig arbetsmiljö, finns ingen kompensation.

Den som har haft goda arbetsvillkor och en stor grad av kontroll i sitt arbete har lägre risk för sjukskrivning vilket gör pensionen större. Många med sådana arbeten kan och vill fortsätta arbeta efter 65 år och då blir pensionen högre. Den som däremot har haft avbrott för sjukskrivningar och arbetslöshet eller går i pension tidigare på grund av att kroppen är utsliten av ett hårt arbetsliv får lägre pension. Systemet premierar därmed högre tjänstemän och akademiker som kommer in i systemet sent och kan jobba länge. Medan LO-grupper som börjar jobba i tidig ålder och slits ut tidigt straffas med sänkta pensioner.

Beslutet att höja pensionsåldern innebär en katastrofal försämring för de som inte kan eller inte får arbeta ens fram till 65 år. För dem innebär beslutet en sänkt pension.

Höjd pensionsålder innebär också att man inte tar hänsyn till att de ökande klyftorna i samhället också medfört att skillnaden i levnadsålder ökar. För många av våra medlemmar kan vi se att levnadsåldern inte ökar. Också för dem innebär höjd pensionsålder en sänkt pension.

Lägre pension drabbar också kvinnor i högre grad, eftersom de i större utsträckning jobbar deltid och är hemma med barnen. Pensionen blir därför också ojämlig utifrån ett könsperspektiv.

Arvsvinsten i det nuvarande systemet hjälper också till att öka klyftorna mellan pensionärerna. Den som tjänar mest får mest procentuellt av de som avlider. Det är djupt orättvist.

Pensionssystemet tar ingen hänsyn till att klyftorna i utbildning och inkomst även skapar klyftor i medellivslängd. Genom att lågutbildade har lägre medellivslängd men får sänkta pensioner när den genomsnittliga livslängden stiger får de sänkta pensioner.

Frågan om pensionen är för viktig för att avgöras i pensionsgruppen i riksdagen. Våra fackliga organisationer måste se till att frågan diskuteras mer öppet och att det görs tydligt vilka som står för ett mer rättvist pensionssystem. Ett som kan ge våra medlemmar en trygg ålderdom.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att den sammanlagda pensionsnivån bör vara minst 72 procent,

att sjukskrivning ska ge pensionsrätt,

att arvsvinsten fördelas så att mest ges till de som har minst intjänad pension samt

att det måste göras politik av pensionsfrågan så vi får en bättre lagstiftning.

18.26

Ett nytt pensionssystem

Elektrikerförbundet

Dagens pensionssystem missgynnar arbetare och gynnar högutbildade. För många räcker inte ett helt arbetsliv för en anständig pension. Nu är det dags för LO att reformera det orättfärdiga systemet.

1. Det nuvarande pensionssystemet ger oerhört låga pensioner. Enligt beräkningar får en kommunalarbetare 46,8 procent av sin slutlön i pension. En industriarbetare får motsvarande 47,4 procent. För att inte riskera fattigdom brukar en pensionsnivå på 60–70 procent av slutlönen anses nödvändig. Även med inräknad tjänstepension ligger många arbetaryrken långt under detta. Följden blir att bostadstillägg blir helt nödvändiga för att dryga ut pensionen, något som inte är möjligt för den som har tillgångar över 100 000 kronor. När övergången från ATP-systemet till det nuvarande pensionssystemet skedde utlovades att två procents lönetillväxt skulle ge en likvärdig pensionsnivå i det nya systemet. När det inte visade sig räcka räknades det ut att ett 42-årigt yrkesliv skulle ge motsvarande nivå. Nu har även detta visat sig otillräckligt. Konsekvensen blir att för många arbetare räcker inte ett helt yrkesliv för en anständig pension. Siffrorna i det orangea kuvertet visar att det inte lönar sig att arbeta om arbetslivet slutar innan man närmar sig 70-årsåldern.
2. Det nuvarande pensionssystemet omfördelar från lågavlönade till höginkomsttagare. Ju längre man betalar in avgifter desto mer pension får man när man går i pension. Kan man jobba länge premieras man. Kan man det inte på grund av tunga arbetsuppgifter finns det ingen kompensation. Men pensionssystemet tar ingen hänsyn till att klyftorna i utbildning och inkomst även skapar klyftor i medellivslängd. Vi kan visa hur dagens beräkningssätt på ett absurt sätt missgynnar arbetare och gynnar högutbildade. Genom att lågutbildade dör tidigare men pensionerna sänks när den genomsnittliga livslängden stiger straffas arbetargrupper som inte lever lika länge med sänkta pensioner. Vi har i dag ett offentligt pensionssystem som systematiskt omfördelar resurser från lågutbildade arbetare, deltidsarbetande, långtidssjukskrivna och invandrare. Dessa grupper har ingen möjlighet att förbättra sin situation inom systemet utan får förlita sig på bostadstillägg och garantipensioner för att dryga ut inkomsten. I stället gynnas högutbildade som lever länge och har arbeten där yrkeslivet lättare kan förlängas till 70-årsåldern. Detta är grupper som dessutom har en god tjänstepension och ofta eget sparande. Mycket riktigt har också risken för fattigdom ökat hos den äldre delen av befolkningen. Bland kvinnor över 75 år löper nästan 35 procent risk för fattigdom. Det är en ökning med nästan 30 procent sedan 2004. Extremt låga pensionsnivåer har blivit ett nytt normalläge. Vi är därmed tillbaka i den fattigdomsproblematik som rådde innan ATP infördes.
3. Det nuvarande pensionssystemet saknar demokratiskt legitimitet. Det märks tydligt att det nuvarande pensionssystemet tillkom i en kris. Rädslan för att det gamla systemet skulle kollapsa i början av 1990-talet präglar hela utformningen. Från den så kallade bromsen till ökad fokusering på privata lösningar. Det gemensamma ansvaret har tryckts tillbaka till förmån för en falsk känsla av ekonomisk stabilitet. Ett av de större problemen med pensionsöverenskommelsen är att reformerna aldrig prövades i något allmänt val. Överenskommelsen är en konstruktion som saknar väljarförankring och lösningen med en pensionsgrupp som står över partipolitiken hindrar nödvändiga reformer. Att syste-

met inte blivit föremål för allmän debatt i någon större utsträckning gör det sårbart för legitimitetsproblem.

Hur ska medborgarna kunna lita på ett system de har så lite insyn i och inte fått ta ställning till? En av de viktigaste anledningarna till att vi som röstar, arbetar och betalar skatt överlämnar makt och ansvar till politiker är att de ska trygga vår välfärd på ett sätt som kommer alla till del. Om de allmänna pensionerna upprätthöll levnadsstandarden för det stora flertalet hade demokratiunderskottet varit en underordnad fråga. Men det växer i relevans i takt med pensionernas gradvisa försämring.

I dag är det uppenbart att konsekvenserna inte är acceptabla. Om 1990-talets fråga var om vi hade råd med bra pensioner måste dagens fråga vara om vi har råd med dåliga pensioner. När den tidigare socialdemokratiska statsministern Göran Persson intervjuades (Svenska Dagbladet 7 maj 2017) sa han: "Vi har skapat världens bästa pensionssystem men med den lilla defekten att det ger för små pensioner. Många människor, som arbetat hela livet, kommer tycka att de har blivit fattiga."

Miljontals hårt arbetande människor i Sverige kommer efter avslutat arbetsliv att få känna in på bara huden hur ålderdomen förvandlas till en lång period av mycket låga inkomster och fattigdom. Oron för hur man ska klara sig på ålderns höst sprider sig uppåt även bland tjänstemän och välbeställda grupper. En sådan oro, parad med stor ojämlikhet, spränger sönder förutsättningarna för den generella välfärdspolitik. Framför allt är denna destruktiva svångremspolitik helt onödig. Sverige har aldrig varit rikare och statsfinanserna aldrig starkare. Men vi fördelar inte längre våra rikedomar rättvist och det hotar hela fundamentet för vår samhällsmodell, precis som det eroderar stödet för arbetarrörelsen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att ett förslag till nytt pensionssystem utarbetas,

att LO verkar för ett nytt pensionssystem som ska klara att upprätthålla pensioner som ger en god inkomsttrygghet, utjämnar inkomstskillnader och ändå vara statsfinansiellt stabilt,

att LO verkar för att principen om att ett yrkesliv även för arbetarklassen måste räcka för en god pension,

att LO verkar för kompensation i pensionssystemet för dem som på grund av tunga och slitsamma arbeten tvingas gå i förtida pension eller gå ner i arbetstid samt

att LO arbetar för ett nytt pensionssystem enligt ovan genom opinionsbildning och facklig-politisk samverkan.

18.27

Pension

Byggnadsarbetareförbundet

Antalet fattigpensionärer ökar lavinartat i Sverige. Trots ett långt arbetsliv tvingas allt fler medlemmar konstatera att deras framtid som pensionär ser dystert ut. Ett starkt och demokratiskt samhälle består av vissa fundamentala åtaganden. Ett av dessa är ett pensionssystem som går att leva på, utan att söka bidrag. Dagens pensionssystem håller inte måttet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO blir en aktiv part i striden för ett pensionssystem som tryggar en god framtid och levnadsstandard för pensionärerna utan att de ska behöva söka bidrag för sin överlevnad.

18.28

Bättre pensionssystem

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Det nuvarande pensionssystemet har, som många kritiker tidigt påpekat, visat sig inte vara speciellt lyckat. Stora grupper har svårt att klara sig på pensionen och den absoluta majoriteten av LO-förbundens medlemmar får en mycket låg pension i förhållande till sin tidigare arbetsinkomst.

Vi behöver skapa ett nytt och bättre pensionssystem som ekonomiskt inte skiljer sig så dramatiskt från arbetsinkomsterna.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka politiskt för ett nytt reformerat pensionssystem som bygger på solidaritet och människors grundläggande behov samt

att LO ska arbeta för ett nytt pensionssystem som inte innebär dramatiska skillnader mellan inkomst av arbete och pension.

18.29

Slopa PPM-systemet

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Premiepensionssystemet (PPM) har inte blivit som det var tänkt. Systemet är väldigt dyrt och det går många miljarder till förvaltningskostnader. Dessa pengar hade i stället kunnat användas bättre och se till att den så kallade bromsen inte slår till så ofta som den gör i dag.

PPM har blivit en spelroulett där den med mest tur får en tryggad ålderdom, vilket är lättsinnigt och oacceptabelt. Det handlar om pengar som var och en i stället skulle kunna lägga på inkomstpensionen.

Detta är för oss en stor rättvisefråga som snarast bör åtgärdas. Konsekvenserna av ett så dyrt system som PPM är, är att vi går miste om pensionspengar.

Många av våra pensionsorganisationer är helt överens om problemet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att jobba för att premiepensionssystemet avvecklas samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att de pengarna förs över till inkomstpensionen.

18.30

Pension att leva på

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Dagens pensionssystem skapades utifrån ett antal antaganden: Att den så kallade "bromsen" bara skulle slå till i undantagsfall. Att premiepensionen skulle ge pensionärerna ett extra tillskott ovanpå inkomstpensionen. Att medellivslängden skulle utvecklas långsamt. Att lönerna snart skulle bli jämställda.

Vår förmåga att spå in i framtiden är ju rätt begränsad och dessa antaganden har inte riktigt införlivats.

Bromsen har utlösts flera gånger och pensionärernas inkomstökningar har på grund av detta i stort sett varit noll under många år.

Premiepensionen, som bara utgör en åttondel av den allmänna pensionen, har inte lyckats kompensera för bromsens effekter på inkomstpensionen. Om samma pengar som betalats in till premiepensionen i stället hade gått till inkomstpensionen, så hade den allmänna pensionen däremot varit i balans och bromsen hade inte behövt slå till över huvud taget.

Medellivslängden har, i synnerhet för de välbeställda i Sverige, ökat betydligt mer och snabbare än förutspått. Proportionen mellan andelen yrkesaktiva och andelen pensionärer är i dag radikalt annorlunda än vad systemet är byggt för. Aldrig förr har så många försörjts av så få. Lönerna har inte blivit jämställda, deltid är fortfarande utbredd, vilket gör många kvinnor till fattigpensionärer. De får lika lite i pension som de som aldrig arbetat.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att den så kallade "bromsen" tas bort,

att LO verkar för att pensionerna ska utvecklas i enlighet med inkomstbasbeloppet, eller ännu bättre för dem med låg pension,

att LO verkar för att premiepensionssystemet ska avskaffas,

att LO verkar för att taket för bostadstillägg ska höjas,

att LO verkar för att hela systemet görs mer lättbegripligt samt

att LO verkar för att pensionen ska beskattas lika, eller lägre, som lön.

18.31

Reformera pensionssystemet för unga som gamla

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Det nuvarande pensionssystemet har ett flertal inbyggda brister och har diskuterats livligt inom både arbetarrörelsen och inom fackföreningsrörelsen en lång tid. LO har till exempel en längre utredning som tittat på systemet och dess effekter som resulterat i åsikter och rapporter om pensionerna. Frågan om att skapa ett värdigt pensionssystem som bygger på rättvisa mellan könen, balans mellan inkomster, stabilitet över tid och som kan ges en bred politisk förankring är inte enkel.

Därför anser vi att hela arbetarrörelsen, både fackföreningarna och partier, måste fortsätta driva frågan om ett pensionssystem som bygger på solidaritet och att vårt gemensamma samhälle kan ge oss trygghet efter arbetslivet. I stället för ett pensionssystem som ytterst gynnar de högavlönade, de som klarat av att inte blivit ledbrutna i arbetslivet, de som inte råkat bli arbetslösa eller de som stannat hemma eller jobbat deltid för att uppfostra barnen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt arbetar för ett reformerat pensionssystem som bygger på solidaritet, rättvisa och lika värde,

att hänsyn tas vid utformningen av ett nytt pensionssystem till de löntagare som har ett fysiskt ansträngande arbete, för att de ska kompenseras genom att minska skillnaden i pension till de som kan jobba längre samt

att den nedre åldersgränsen för intjänandetiden ska tas bort (behandlas under dagordningspunkt 14.f).

18.32

Sänkt pensionsålder

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Vi som har ett fysiskt krävande arbete har svårt att uppnå pensionsåldern, och gör vi det så är vi oftast väldigt slitna i kroppen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att pensionsåldern bör sänkas för oss arbetare oavsett vilket LO-förbund man tillhör. Detta för att ge oss en bättre tid efter yrkeslivet.

18.33

Höjd pensionsavsättning genom arbetsgivaravgiften

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Pensionerna är alldeles för låga för flertalet människor inom LO-yrkena. Pensionssystemet borde på sikt reformeras för att bättre tjäna flertalet människor och kunna ge drägliga förhållanden speciellt för dem i lågt betalda yrken eller de som av ett eller annat skäl inte kunnat jobba under ett helt långt yrkesliv.

Det är politiska frågor som vi som förbund borde jobba för att på sikt få till ett bättre system, men det vi kan försöka åstadkomma själva och på kortare sikt är att inleda förhandlingar av höjda avsättningar och därmed en höjning av arbetsgivaravgiften med Svenskt Näringsliv.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LO i uppgift att inleda diskussioner med Svenskt Näringsliv om att höja pensionsavsättningarna genom höjda arbetsgivaravgifter.

Utlåtande motionerna 18.24–18.30, 18.31 (att-sats 1, 2), 18.32 och 18.33

18.24

att LO tar fram ett förslag på ett nytt pensionssystem,

att LOs pensionsförslag ska klara att upprätthålla pensioner som ger en god inkomstrygghet, utjämnar inkomstskillnader och ändå vara statsfinansiellt stabilt,

att LO verkar för att principen om att ett yrkesliv även för arbetarklassen måste räcka för en god pension,

att LO verkar för kompensation i pensionssystemet för dem som på grund av tunga och slitsamma arbeten tvingas gå i förtida pension eller gå ner i arbetstid,

att LO arbetar för att Socialdemokraterna tar LOs pensionsförslag som sitt eget samt

att LO arbetar för att Socialdemokraternas och LOs pensionsförslag tas upp med de borgerliga partierna i pensionsgruppen, men om de avvisar förslaget bör Socialdemokraterna lämna pensionsgruppen och låta väljarna avgöra pensionsfrågan i ett allmänt val.

18.25

att den sammanlagda pensionsnivån bör vara minst 72 procent,

att sjukskrivning ska ge pensionsrätt,

att arvsvinsten fördelas så att mest ges till de som har minst intjänad pension samt

att det måste göras politik av pensionsfrågan så vi får en bättre lagstiftning.

18.26

att LO verkar för att ett förslag till nytt pensionssystem utarbetas,

att LO verkar för ett nytt pensionssystem som ska klara att upprätthålla pensioner som ger en god inkomstrygghet, utjämnar inkomstskillnader och ändå vara statsfinansiellt stabilt,

att LO verkar för att principen om att ett yrkesliv även för arbetarklassen måste räcka för en god pension,

att LO verkar för kompensation i pensionssystemet för dem som på grund av tunga och slitsamma arbeten tvingas gå i förtida pension eller gå ner i arbetstid samt

att LO arbetar för ett nytt pensionssystem enligt ovan genom opinionsbildning och facklig-politisk samverkan.

18.27

att LO blir en aktiv part i striden för ett pensionssystem som tryggar en god framtid och levnadsstandard för pensionärerna utan att de ska behöva söka bidrag för sin överlevnad.

18.28

att LO ska verka politiskt för ett nytt reformerat pensionssystem som bygger på solidaritet och människors grundläggande behov samt

att LO ska arbeta för ett nytt pensionssystem som inte innebär dramatiska skillnader mellan inkomst av arbete och pension.

18.29

att ge LOs styrelse i uppdrag att jobba för att premiepensionssystemet avvecklas samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att de pengarna förs över till inkomstpensionen.

18.30

att LO verkar för att den så kallade ”bromsen” tas bort,

att LO verkar för att pensionerna ska utvecklas i enlighet med inkomstbasbeloppet, eller ännu bättre för dem med låg pension,

att LO verkar för att premiepensionssystemet ska avskaffas,

att LO verkar för att taket för bostadstillägg ska höjas,

att LO verkar för att hela systemet görs mer lättbegripligt samt

att LO verkar för att pensionen ska beskattas lika, eller lägre, som lön.

18.31

att LO aktivt arbetar för ett reformerat pensionssystem som bygger på solidaritet, rättvisa och lika värde,

att hänsyn tas vid utformningen av ett nytt pensionssystem till de löntagare som har ett fysiskt ansträngande arbete, för att de ska kompenseras genom att minska skillnaden i pension till de som kan jobba längre samt

18.32

att pensionsåldern bör sänkas för oss arbetare oavsett vilket LO-förbund man tillhör. Detta för att ge oss en bättre tid efter yrkeslivet.

18.33

att ge LO i uppgift att inleda diskussioner med Svenskt Näringsliv om att höja pensionsavsättningarna genom höjda arbetsgivaravgifter.

Den allmänna pensionen kan ses som en inkomstförsäkring med vissa utjämnande inslag. En pensionsordning som både tillgodoser behovet av inkomstrygghet i breda grupper och behovet av inkomster på ålderdomen hos dem som har haft små arbetsinkomster har bättre förutsättningar att bli stabil än en som bara tillgodoser behoven hos dem med små inkomster. Livsinkomstprincipen i pensionssystemet medför att de skillnader som finns mellan olika individer under yrkeslivet kommer att ge skillnader i pension.

I den allmänna pensionen finns vissa utjämnande inslag genom garantipensionen som ska förhindra att pensionen blir alltför låg och genom att inkomster som överstiger 8,07 i inkomstbasbelopp inte ger pensionsrätt. Därtill finns från och med september 2021 ett inkomstpensionstillägg som syftar till att upprätthålla respektavståndet mellan dem som har arbetat ett helt arbetsliv med låg lön och dem som inte har gjort det. Men det är främst i yrkeslivet som det behöver ske förändringar för att inkomstskillnader mellan pensionärer ska utjämnas. Minskade löneskillnader, bättre fysiska och psykiska arbetsmiljöförhållanden, fler heltidsanställningar, färre visstidsanställningar och bättre möjligheter till omställning bör då sättas i fokus.

LOs styrelse vill, liksom andra att-satsen i motionen 18.24 och andra att-satsen i motionen 18.26, att pensionssystemet ska upprätthålla pensioner som ger en god inkomstrygghet, utjämnar inkomstskillnader och ändå vara statsfinansiellt stabilt. Systemet ska alltså, precis som det står i andra att-satsen i motionen 18.28, inte innebära dramatiska skillnader mellan inkomst av arbete och pension.

Inom pensionssystemet behöver inkomstskyddet bli bättre i situationer då man inte har möjlighet att arbeta, vilket skulle minska skillnaderna i pension. Oförskylld frånvaro från yrkeslivet på grund av arbetslöshet eller sjukdom bör inte få så stora konsekvenser som det får i dag. I stället för att a-kasseersättning, sjukpenning och dylikt ligger till grund för pensionen såsom de gör i dag bör de bakomliggande inkomster som ligger

till grund för sådana försäkringar också ligga till grund för pensionen. Med detta har styrelsen besvarat förslaget i andra att-satsen i motionen 18.25, att sjukskrivning ska ge pensionsrätt. Vidare behöver möjligheten att få sjukersättning förbättras så att de som, av hälsoskäl, inte kan arbeta fram till 67 års ålder inte behöver börja ta ut pension förrän dess.

Det ges alltså, via socialförsäkringarna, en kompensation i pensionssystemet till dem som inte mår med ett helt yrkesliv och LOs styrelse anser att den kompensationen behöver bli bättre. LOs styrelse anser dock inte att pensionsrättigheterna på något mer direkt sätt ska knytas till arbetsförhållandena eller att skälen till kortare arbetstid ska prövas inom pensionssystemet och yrkar därför avslag på fjärde att-satsen i motionen 18.24 och fjärde att-satsen i motionen 18.26 om kompensation i pensionssystemet för dem som på grund av tunga och slitsamma arbeten tvingas gå i förtida pension eller gå ner i arbetstid. Det första är också ett av skälen till att styrelsen yrkar avslag på andra att-satsen i motionen 18.31.

LOs styrelse ser alltså behov av förbättringar i pensionssystemet, vilket också i remissvar och på andra sätt har framförts till regeringen och riksdagspartierna. Det pensionssystem LOs styrelse vill se bygger på solidaritet, rättvisa och lika värde, vilket också är vad som krävs i första att-satsen i motionen 18.31.

I ett rättvist pensionssystem bör lika situationer behandlas lika. Individer med samma livsinkomst bör kunna förvänta sig samma pensionsutfall. I premiepensionssystemet är det i stället så att individer med samma livsinkomst kan få helt olika pensionsutfall i sin allmänna pension, enbart beroende på hur lyckosamma de har varit i sitt placeringsval. Sådana slumpmässiga inslag hör inte hemma i ett allmänt och rättvist pensionssystem. LO har därför ansett att premiepensionssystemet bör avvecklas. Styrelsen yrkar bifall på första att-satsen i motionen 18.29 och tredje att-satsen i motionen 18.30.

Även om fondvalsmöjligheten inte fyller någon meningsfull funktion i pensionssystemet fyller det en funktion att det allmänna pensionssystemet innehåller en fonderad del. Därigenom kan pensionärerna bland annat få del av avkastningen på den globala kapitalmarknaden och pensionerna blir inte helt och hållet avhängiga utvecklingen på svensk arbetsmarknad. Ett möjligt alternativ skulle kunna vara att de medel som sätts av till premiepensionen förvaltas i en sammanhållen fond. Det skulle innebära lika pensionsutfall för individer med samma livsinkomst och låga kostnader för förvaltningen vilket ger mer pension för pengarna. Att transformera befintliga premiepensionsfonder till pensionsrättigheter i inkomstpensionen (fördelnings-systemet) skulle vara oerhört komplicerat att göra på ett rättvist och lagligt sätt. Styrelsen yrkar avslag på andra att-satsen i motionen 18.29.

I ett rättvist skattesystem beskattas lika stora inkomster lika mycket. Det är inte livssituationen utan inkomsternas storlek som ska bestämma hur mycket man ska betala i skatt. Det innebär att pension och ersättningar från trygghetsförsäkringarna ska beskattas lika som, men inte lägre än, lön. Styrelsen yrkar därför avslag på sjätte att-satsen i motionen 18.30.

Det är också av likabehandlingsskäl styrelsen yrkar avslag på första att-satsen i motionen 18.32 som föreslår att pensionsåldern bör sänkas för oss arbetare oavsett vilket LO-förbund man tillhör. Reglerna i det allmänna pensionssystemet, inklusive den lägsta ålder man kan ta ut allmän pension, bör vara lika för alla oavsett vilket yrke man arbetar i. Att förutsättningarna att välja en senare pensioneringsålder kan påverkas av vilket yrke man arbetar inom bör, såsom nämnts ovan, hanteras i yrkeslivet och i socialförsäkringssystemet.

Dagens pensionssystem ger inte så höga pensioner som förväntat, vilket huvudsakligen beror på att livslängden har ökat. LO visade år 2016 att en arbetare som har arbetat heltid i 45 år kan få en så låg pension att hen är berättigad bostadstillägg och kanske till och med garantipension. Det är inte acceptabelt. Ett yrkesliv måste räcka för en god pension även i arbetarklassen. LOs styrelse har därför antagit som ett långsiktigt mål att den allmänna pensionen tillsammans med avtalspensionen, för arbetare, ska vara minst 72 procent

av slutlönen. Styrelsen yrkar därför bifall på första att-satsen i motionen 18.25, tredje att-satsen i motionen 18.24 och tredje att-satsen i motionen 18.26.

Det finns, enligt LOs styrelse, anledning att fundera över om sådana åtgärder, om exempelvis anställningsförhållanden, arbetsmiljö och sjukförsäkring, som har tagits upp ovan är tillräckliga för att uppnå detta. Det behövs också en höjning av pensionsavgiften. Även andra reformer inom systemet kan bli nödvändiga.

Tillgångar och skulder ska balansera varandra i pensionssystemet. Skulle det bli obalans i pensionssystemet, så att inbetalda pensionspremier inte kommer att räcka till de pensioner som ska betalas ut, så sänks pensionerna genom att en så kallad broms aktiveras. Såsom systemet är konstruerat är en funktion som denna balansering nödvändig. Balanseringen har till uppgift att säkra systemets finansiella stabilitet och långsiktiga förmåga att betala ut pensioner enligt de åtaganden som gäller. LOs styrelse anser dock att det förutom en broms bör införas en gas i inkomstpensionssystemet som utlöses då tillgångarna med viss marginal överstiger skulderna i systemet.

När bromsen inte är aktiverad utvecklas inkomstpensionerna i takt med inkomstbasbeloppet (frånräknat förskottsrentan som ska kompensera för ett förskott av en förväntad ekonomisk tillväxt). När bromsen är aktiverad blir pensionerna lägre än med en sådan utveckling och en gas skulle innebära att de kan bli högre.

Styrelsen anser alltså att pensionsökningarna bör kunna variera åt båda hållen runt utvecklingen av inkomstbasbeloppet men är inte, med det underlag som nu finns tillgängligt, övertygad om att det bästa sättet att säkra goda pensionsnivåer är att ta bort bromsen. Med detta är första att-satsen i motionen 18.30 och andra att-satsen i motionen 18.30 besvarade.

Även om det främst är i yrkeslivet som det behöver ske förändringar för att inkomstskillnader mellan pensionärer ska utjämnas finns det också vissa utjämnande inslag i den allmänna pensionen. Dessa består av ett golv för pensionen och ett tak för hur höga årsinkomster som ger pensionsrätt samt från och med september 2021 också ett inkomstpensionstillägg. Hur pensionssystemet är utformat i förhållande till socialförsäkringarnas och a-kassans regelverk påverkar även det inkomstskillnaderna mellan pensionärer, vilket har nämnts ovan. LOs styrelse anser inte att en omfördelning av arvsvinsten till dem som har minst intjänad pension, vilket föreslås i tredje att-satsen i motionen 18.25, på ett bra sätt skulle komplettera LOs övriga förslag på området. För dem som har gått i pension är arvsvinsterna det som gör att de som lever längre än genomsnittligt kan få pension hela livet det vill säga försäkringsinslaget i pensionen. Arvsvinster fördelas också ut på dem som ännu inte har gått i pension. I synnerhet för dem som har många år kvar i yrkeslivet går det inte med säkerhet att säga vilka som i slutändan kommer att ha minst intjänad pension. Det går därför inte att göra en sådan omfördelning som föreslås.

Ett premiebestämt pensionssystem är svårare för blivande pensionärer att överblicka än ett förmånsbestämt och det allmänna pensionssystemet är komplext. Att information om systemet håller en hög pedagogisk nivå är angeläget. Ibland är regelverket också mer svårbegripligt än vad som är motiverat. Ett exempel är att sammanboende par kan likställas med ogifta i garantipensionshänseende men gifta när det kommer till bostadstillägget. När det görs förändringar i systemet bör de, i möjligaste mån, göras så att systemet blir mer lättbegripligt, utan att det görs avkall på rationalitet och rättvisa. Styrelsen yrkar bifall på femte att-satsen i motionen 18.30.

När det gäller bostadstillägget anser LOs styrelse att taket behöver indexeras så att inte värdet av tillägget urholkas på sikt och yrkar därför bifall till fjärde att-satsen i motionen 18.30.

Det är styrelsens avsikt att LO ska vara en aktiv part i striden för ett pensionssystem som tryggar en god framtid och levnadsstandard för pensionärerna. Det är inte acceptabelt att man efter ett helt yrkesliv ska få en så låg pension att man behöver bostadstillägg och kanske till och med garantipension. Men pensionssys-

temet omfattar också grupper som under livet har haft en svag anknytning till arbetsmarknaden. De kompletter till systemet, som bostadstillägget och garantipensionen utgör, fyller en berättigad funktion för sådana grupper. Det kan därför inte uteslutas att det, även om pensionssystemet förändras i enligt med LOs önskemål, kommer att finnas grupper som behöver söka bidrag för att få tillräckliga inkomster. Därmed är första att-satsen i motionen 18.27 besvarad.

Första att-satsen i motionen 18.24 föreslår att LO tar fram ett förslag på ett nytt pensionssystem och i flera andra motioner förutsätter förslagen att ett nytt pensionssystem utarbetas. LOs styrelse anser inte att det nuvarande pensionssystemet ska ersättas med ett nytt. Fundamenten i den allmänna pensionen; pensionsrättigheter grundade på livsinkomsten men med viss inkomstutjämning, som till stor del är ett fördelnings-system kompletterat med viss fondering, är bra. Systemet behöver förbättras på väsentliga punkter, vilket har framgått ovan. Men att göra mycket genomgripande förändringar är inte förenligt med den förutsebarhet som behövs i ett pensionssystem som ska ge inkomstrygghet över många decennier. Att ersätta det nuvarande systemet med ett nytt framstår inte heller som en politiskt framkomlig väg. Av det skälet yrkar styrelsen avslag på första, femte och sjätte att-satsen i motionen 18.24, första, andra och femte att-satsen i motionen 18.26, första och andra att-satsen i motionen 18.28 samt andra att-satsen i motionen 18.31 men bifall på första att-satsen i motionen 18.31 som föreslår ett reformerat pensionssystem.

Det är styrelsens avsikt att LO ska utveckla förslag som förbättrar pensionssystemet parallellt med att LO, genom bred opinionsbildning och facklig-politisk samverkan, försöker få gehör för redan utarbetade förbättringsförslag.

Styrelsen instämmer i fjärde att-satsen i motionen 18.25, att det måste göras politik av pensionsfrågan så att vi får en bättre lagstiftning. Däremot vore det olyckligt om frågan blev partipolitisk på ett sätt som gjorde att varje riksdagsval kunde innebära en ny pensionslösning. Pensionsfrågan är speciell på det sättet att man behöver kunna lita på att det som är sagt när man är i arbetslivet och fattar beslut som påverkar livsinkomsterna också gäller när man är pensionerad. Därför behöver den allmänna pensionen vila på breda uppgörelser som kan bestå under många mandatperioder.

Styrelsen betraktar inte det allmänna pensionssystemet som en fråga som är lämpad för uppgörelser mellan LO och Svenskt Näringsliv eftersom parterna inte förfogar över systemet. Styrelsen yrkar därför avslag på första att-satsen i motionen 18.33 om att ge LO i uppgift att inleda diskussioner med Svenskt Näringsliv om att höja pensionsavsättningarna genom höjda arbetsgivaravgifter.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 18.24 (att-sats 2), 18.24 (att-sats 3), 18.25 (att-sats 1), 18.25 (att-sats 4), 18.26 (att-sats 3), 18.29 (att-sats 1), 18.30 (att-sats 3), 18.30 (att-sats 4), 18.30 (att-sats 5), 18.31 (att-sats 1),

att anse motionerna 18.25 (att-sats 2), 18.27, 18.30 (att-sats 1), 18.30 (att-sats 2) besvarade samt

att avslå motionerna 18.24 (att-sats 1), 18.24 (att-sats 4), 18.24 (att-sats 5), 18.24 (att-sats 6), 18.25 (att-sats 3), 18.26 (att-sats 1), 18.26 (att-sats 2), 18.26 (att-sats 4), 18.26 (att-sats 5), 18.28, 18.29 (att-sats 2), 18.30 (att-sats 6), 18.31 (att-sats 2), 18.32, 18.33.

18.d Arbetsskadeförsäkringen

18.34

Arbetsskadeförsäkringen (LAF)

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

I Sverige har vi haft ett heltäckande ekonomiskt skydd när vi drabbats av sjukdomar och olycksfall orsakat av arbetet. Detta skydd fungerade bra för många drabbade fram till den borgerliga regeringens kapning av arbetsskadeförsäkringen från 1992.

En bevisregel som gör det näst intill omöjligt att få en arbetssjukdom godkänd som arbetsskada. Det är den sjukskrivne som ska bevisa att sjukdomen är av hög grad och sannolikhet orsakad av arbetet.

Efter detta har väldigt många främst från LO-kollektivet gjort stora inkomstförluster då de drabbats av sjukdom orsakade av arbetet.

Självklart måste målet vara att inga människor ska drabbas av ohälsa på grund av sina arbetsuppgifter, men det går inte att lösa genom att minska ersättningarna till de som drabbats av ohälsa genom arbetet.

Under LO-kongressen år 2000 talade vår dåvarande statsminister Göran Persson om hur viktigt och rättvist det är att förbättra arbetsskadeförsäkringen. "Det är tid att göra det nu och vi har råd med det och att de som har fått sina arbetsskador godkända ska få en rimlig ersättning framöver."

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att bevisreglerna ändras vid arbetssjukdom, så att de som drabbats får full ersättning för sin skada,

att ge LOs styrelse i uppdrag att arbetsskadesjukpenningen införs från första dagen (behandlas under dagordningspunkt 18.b) samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att karensavdraget tas bort vid arbetssjukdomar (behandlas under dagordningspunkt 18.b).

18.35

Förslitningsskador

Handelsanställdas förbund avd 11 Örebro

Arbetslivet blir allt stressigare och färre personer ska göra alltmer. Detta leder allt oftare till förslitningsskador.

Tyvärr är det i dag väldigt svårt att påvisa att det är förslitning som är orsaken till besvären.

Detta drabbar många människor, särskilt de som jobbat många år inom samma bransch.

Ska vi nu arbeta högre upp i åldrarna kommer inte problemet att minska.

Här behöver vi se över systemet då det i dagsläget är väldigt svårt att få en skada erkänd som förslitningsskada, vilket också drabbar individen ekonomiskt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO genom politiska påtryckningar jobbar aktivt för att få bukt med problemet att så få skador erkänns som förslitningsskador.

Utlåtande motionerna 18.34 (att-sats 1) och 18.35

18.34

att ge LOs styrelse i uppdrag att bevisreglerna ändras vid arbetssjukdom, så att de som drabbats får full ersättning för sin skada,.

18.35

att LO genom politiska påtryckningar jobbar aktivt för att få bukt med problemet att så få skador erkänns som förslitningsskador.

Motion 18.34 och 18.35 tar upp att bevisreglerna behöver ändras vid arbetssjukdom så att de som drabbats får sin arbetsskada godkänd och full ersättning för sina skador.

LO arbetar i dag övergripande för detta, bland annat kan man läsa om det i LOs yttrande över *Samlad kunskap – stärkt handläggning* (SOU 2017:25) och i LOs välfärdspolitiska utredning *Arbetsskadeförsäkringen – en facklig hjärtefråga*, där förslag ges på hur ändringar skulle kunna se ut.

LOs välfärdspolitiska utredning rapport 1 konstaterade att allt färre får sina arbetssjukdomar godkända. En av orsakerna är Försäkringskassans strikta krav på bevisning. LO bedriver i dag ett arbete för att få en bättre kunskapsammansättning för att bedömningarna ska bli korrekta och att bevisregeln ändras.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.34 (att-sats 1), 18.35 besvarade.

18.e Offentligfinansierad verksamhet

18.36

Satsning på välfärden

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Vi anser att LO ska ta tillvara LO-ekonomernas rapport om 100 miljarder kronor mer till välfärden.

Under flera år har Sverige haft en mycket bra ekonomisk situation. Trots det har många kommuner, landsting och regioner svårt att få ekonomi och resurser som behövs för att ge alla medborgare en bra skola, vård och omsorg.

En satsning på 100 miljarder kronor mer på välfärden de kommande tre åren skulle ge en högre tillväxt och en bättre utveckling på arbetsmarknaden.

LO-ekonomernas uträkning visar att vi klarar av att satsa 100 miljarder kronor mer på välfärden de kommande tre åren utan att äventyra de offentliga finanserna.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO driver frågan mot riksdagspartierna gällande en satsning på minst 100 miljarder kronor till välfärden samt

att LO genomför en kampanj i media som visar fler att Sverige visst har råd.

18.37

Stoppa vinster i välfärden

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

Att placera sitt kapital i välfärden innebär i dag en säkrare placering och garanterad avkastning än den traditionella aktiemarknaden. Problemet är att avkastningen är på våra skattepengar. Pengar som borde gå till fler lärarledda lektioner, skolbibliotek och bättre arbetsmiljö för de anställda på privatägda verksamheter. I stället stoppar de rika bara mer pengar i sina redan tjocka plånböcker.

De som vill driva en friskola eller privat vårdcentral för att man vill göra samhället bättre är en sak, men skattepengar ska återanvändas i verksamheten och inte tas ut som vinster.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska påverka politiskt för att stoppa vinster i välfärden definitivt.

18.38

Angående privatiseringar

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

LO måste ta en klarare ställning mot den obalans som skett när det gäller marknaden och politiken. Marknaden har tagit över och politiken tappar makt. Vi måste ha en valfrihet så inte samhällets resurser flyter bort åt olika håll, det vill säga facklig-politisk kontroll över hur pengarna används.

Politiker konkurrensutsätter allt på bekostnad av vård och omsorg, privatiserar allmännyttan, säljer ut sjukhus och friskolor öppnas.

Vi måste ta mer hänsyn till de enskilda människorna, alla ensamstående mammor och pappor, lågavlönade barnfamiljer, nysvenskar, pensionärer med låg pension, arbetslösa, sjuka och funktionsnedsatta. Listan kan göras lång. Vi ska sträva efter jämlikhet, trygghet och gemenskap. Vi ska värna om vår gemensamma välfärd.

Vi ska solidariskt finansiera tjänster som skola, vård och omsorg och ta upp kampen mot privatiseringsivern.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att skolor, vård och omsorg inte privatiseras med stora vinstintressen samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att en bred arbetsgrupp tillsätts som utreder hur privata företag ska verka inom skola, vård och omsorg samtidigt som skattepengarna stannar kvar i verksamheten.

Utlåtande motionerna 18.36–18.38

18.36

att LO driver frågan mot riksdagspartierna gällande en satsning på minst 100 miljarder kronor till välfärden samt

att LO genomför en kampanj i media som visar fler att Sverige visst har råd.

18.37

att LO ska påverka politiskt för att stoppa vinster i välfärden definitivt.

18.38

att ge LOs styrelse i uppdrag att skolor, vård och omsorg inte privatiseras med stora vinstintressen samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att en bred arbetsgrupp tillsätts som utreder hur privata företag ska verka inom skola, vård och omsorg samtidigt som skattepengarna stannar kvar i verksamheten.

LOs styrelse välkomnar engagemanget i två avgörande frågor för att vi ska kunna trygga en generell välfärd fördelad efter behov: att välfärden behöver mer resurser och att vinstdriften i välfärden måste stoppas och ersättas med en styrning som styr mot välfärdens mål.

Styrelsen håller med motion 18.36 om att Sverige kan och bör göra en kraftig satsning på välfärden. I LO-ekonomernas rapport hösten 2019, *Ekonomiska utsikter. Lägg om den ekonomiska politiken!* kräver LO-ekonomerna att de generella statsbidragen till kommuner och regioner höjs kraftigt, för att sedan tillåtas öka med den verkliga kostnadsutvecklingen. De konstaterar att Sverige har råd att öka de offentliga utgifterna med 90 miljarder de närmaste tre åren, 30 miljarder kronor per år. Motion 18.36 ligger alltså i linje med LO-ekonomernas bedömning, som även styrelsen ställer sig bakom och driver. Styrelsen yrkar därför på att den första att-satsen ska anses besvarad. Exakt hur LO ska opinionsbilda i frågan anser styrelsen att LOs kansli ska avgöra och styrelsen föreslår därför att den andra att-satsen om en kampanj i media avslås.

Motionerna 18.37 och 18.38 rör frågan om vinster och privatiseringar i välfärden. LO har bedrivit påverkansarbete och opinionsbildning i vinstfrågan under många år. Ett genomarbetat vinstbegränsningsförslag togs fram inom ramen för LOs välfärdsutredning 2013 i rapporten *Åtgärder för att begränsa vinst i välfärden*. Huvudprincipen i förslaget är en non-profit-princip i välfärden, alltså att de resurser som avsätts till välfärden också ska gå dit. Förslaget lämnar även utrymme för företag, som accepterar vinstbegränsningen, att verka inom välfärden samt till en smidig anpassning utifrån skilda regionala och lokala förhållanden och förutsättningar.

Efter valet 2014 tillsatte regeringen en offentlig utredning med syfte att begränsa vinsterna och stoppa vinstdriften i välfärden. LO deltog aktivt i det arbetet och ställde sig bakom utredningens förslag. Utredningen låg till grund för två propositioner i riksdagen där majoriteten i riksdagen röstade nej till de delar som rörde begränsning av vinst.

Efter valet 2018 saknas fortfarande en majoritet i riksdagen för att stoppa vinstdriften, trots att det finns ett starkt folkligt stöd i frågan. I januariavtalet ingår dessutom ett krav att regeringen inte får ”driva eller arbeta vidare med förslag om vinstförbud eller andra förslag med syftet att införa vinstbegränsningar för privata aktörer i välfärden”. Det stoppar emellertid inte LO, eller för den delen det Socialdemokratiska partiet, att opinionsbilda och påverka politiskt i frågan. Tvärtom är det extra viktigt att LO fortsätter kampen för att

stoppa vinstdrift och marknadsiering i välfärden. Styrelsen menar att motionerna 18.37 och 18.38 ligger i linje med LOs tidigare beslut och inriktning och därmed är besvarade.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.36 (att-sats 1), 18.37, 18.38 besvarade samt

att avslå motionen 18.36 (att-sats 2).

18.39

Tänderna – en del av människan men inte en del av kroppen?

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Att gå till tandläkare, eller söka annan tandvård, är något som tyvärr alltför många människor i dag tycker är obehagligt både för att det kan göra ont rent fysiskt, men framför allt för att det kostar obehagligt mycket pengar! I ett välfärdsland som Sverige, med en väl utbyggd folktandvård över hela landet, är det en skam att det i dag syns tydliga tecken på att tandhälsan börjar bli sämre i allmänhet hos befolkningen. Under många år hade svenska folket en osedvanligt god tandhälsa, men i takt med att det blivit allt dyrare att få tandvård märks tydligt att tandhälsan försämras. Detta är ett stort problem både på kort och lång sikt. Jobbigt för de människor som inte vågar le av rädsla för att få sin dåliga tandhälsa avslöjad. Ett stort problem på sikt i och med att dålig tandhälsa leder till andra negativa hälsokonsekvenser och därmed större risk att behöva belasta den "vanliga" sjukvården.

Det borde vara en självklarhet att tandvård ska vara förknippad med samma subvention som övrig hälso- och sjukvård! Varför ska det kosta tusentals kronor att få en tand lagad när det bara kostar några hundralappar att få en kranskärloperation? Det är dags att stegvis införa en tandvårdsförsäkring värd namnet! En tandvårdsförsäkring som utgår från de kostnader som gäller inom primärvård och akutvård.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO med kraft verkar för att tandvård ska ingå i den allmänna försäkringen.

18.40

Tandvård – Sjukförsäkring

Transportarbetareförbundet

En bra och regelbunden tandvård är en starkt bidragande orsak till god livskvalité.

I dag är det dyrt att gå till tandläkaren, det har blivit en klass- och jämställdhetsfråga. Många med låginkomstarbete måste i dag prioritera bort tandvård, för att kunna betala räkningar och mat. Dålig tandstatus ger ofta en sämre allmänhälsa och skapar dåligt självförtroende.

Många skulle få större möjlighet att få ett arbete, att kunna äta sundare, bli friskare med mera.

Alla ska få samma möjlighet. Vi ser det som en vinst för alla parter om tandvården ingår i den allmänna sjukvårdsförsäkringen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att tandvården ska ingå i den allmänna sjukvårdsförsäkringen.

18.41

Tandvård

Fastighetsanställdas Förbund avd Örebro

Varje dag när vi träffas är det alltid någon eller några som har skador på sina tänder eller saknar vissa av dem helt och hållet. På gamla fotografier är det nästan aldrig någon som ler, de saknar någon eller några tänder. Fortfarande är det många av våra medlemmar som håller handen för sin mun när de ska prata med oss eller stänger den helt när de ska fotograferas.

Vi ska inte ha ett samhälle där status och ekonomi återses i våra medlemmars munnar.

Det är dags för landet Sverige att införa munhälsan i det allmänna högkostnadsskyddet. Det ska inte vara annorlunda att behöva en stifttand eller brygga än det är att byta en höft eller få en pacemaker inopererad!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska steppa upp kravet på att tandvården ska ingå i den allmänna sjukvården. Munhälsan är en del av kroppen.

18.42

Tänderna är en del av kroppen

Seko

Vissa av oss föds med bra tänder, vissa av oss föds med sämre tänder. Vissa av oss borstar tänderna flera gånger om dagen och använder tandtråd, vissa inte. Men hur våra tänder mår är inte bara en fråga om arv, tandborstning och tandtråd. Det är också en fråga om klass och socioekonomiska förutsättningar.

I dag tvingas människor att avstå att gå till tandläkaren av ekonomiska skäl då det är betydligt dyrare än att gå till en vanlig läkare. Tandvården befinner sig utanför den övriga sjukvården och utanför de försäkringssystem med till exempel högkostnadsskydd som täcker resten av kroppen. Men hur vår tandhälsa är, påverkar också hur resten av vår kropp mår.

I dag vet vi till exempel att det vid infektioner i munnen läcker ut bakterier i blodbanan. Bakterierna kan fastna i blodkärlens väggar och kan orsaka åderförkalkning. En unik svensk studie har publicerats av Björn Klinge övertandläkare och professor i parodontologi vid Malmö högskola. I studien undersöktes 800 patienter som fått sin första hjärtinfarkt. När man eliminerat riskfaktorer och så mycket osäkerhet som möjligt, återstod 28 procent av patientgruppen med parodontit/tandlossning, där hjärtinfarkten inte kunde förklaras på annat sätt än att den orsakats av dålig tandhälsa. Det finns alltså anledning för tandläkare att rekommendera patienter med svårare tandlossning att uppsöka sjukvården för att undersöka sitt hjärt- och kärlsystem. I dag pågår andra studier i världen där forskarna även undersöker samband mellan tandhälsa och andra sjukdomar exempelvis diabetes, ledgångsreumatism och vissa cancerformer.

En jämlik tandvård är en viktig pusselbit för att skapa ett jämlikt samhälle. Bland de grupper som i dag har den sämsta tandhälsan finns funktionsnedsatta, arbetslösa och människor som går på sjukpenning, utlandsfödda samt pensionärer. Det finns också studier som visar att barn som växer upp i socioekonomiskt svaga områden går till tandläkaren mer sällan än barn som bor i socioekonomiskt starkare områden. Dåliga tänder får aldrig bli en klassmärk. Ingen i Sverige ska behöva känna ångest inför att le för att man inte vill visa sina tänder.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att tandvård och tandhälsa ska ses som en del av kroppen och integreras i övrig sjukvård och försäkringssystemet.

18.43

Tandvården ska ingå i högkostnadsskyddet

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Den moderatledda regeringen genomförde sänkningar i socialförsäkringssystemet som gav utsatta människor sämre inkomster. Detta gör att tandvården i dag har blivit en klassfråga.

Många människor i Sverige kommer att få det allt svårare att betala kostnaderna för sina tandskador.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att tandvårdskostnaderna ska ingå i sjukvårdens högkostnadsskydd samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att arbeta fram en plan så att fler utsatta grupper omfattas av gratis tandvård.

18.44

Remissförfarande från tandläkare till allmän sjukvård

Industrifacket Metall avd 34 Borås

Det är i dag inte möjligt för en tandläkare att remittera till den allmänna sjukvården, trots att dessa på ett tidigt stadium kan upptäcka en rad sjukdomar och framtida problem, som till exempel typ 2-diabetes, cancer i munhålan, tarmsjukdom, ätstörningar, järnbrist eller benskörhet.

Tandläkare kan i dag rekommendera sina patienter att kontakta den allmänna sjukvården vid upptäckt av något som kan komma att bli ett senare problem.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska driva frågan politiskt att göra det möjligt för tandläkare, både inom privat och folktandvård, att remittera direkt till den allmänna sjukvården.

Utlåtande motionerna 18.39–18.44

18.39

att LO med kraft verkar för att tandvård ska ingå i den allmänna försäkringen.

18.40

att LO verkar för att tandvården ska ingå i den allmänna sjukvårdsförsäkringen.

18.41

att LO ska steppa upp kravet på att tandvården ska ingå i den allmänna sjukvården. Munhälsan är en del av kroppen.

18.42

att LO ska verka för att tandvård och tandhälsa ska ses som en del av kroppen och integreras i övrig sjukvård och försäkringssystemet.

18.43

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att tandvårdskostnaderna ska ingå i sjukvårdens högkostnads-skydd samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att arbeta fram en plan så att fler utsatta grupper omfattas av gratis tandvård.

18.44

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska driva frågan politiskt att göra det möjligt för tandläkare, både inom privat och folktandvård, att remittera direkt till den allmänna sjukvården.

LO-styrelse anser att det i princip inte borde vara dyrare att besöka tandvården än primärvården. Tanderna är en del av kroppen och påverkar vårt allmänna hälsotillstånd, precis som motionärerna lyfter fram. Ett viktigt skäl till att klasskillnaderna i tandhälsa fortfarande består, och i vissa fall på senare tid till och med fördjupats, är att många drar sig för att uppsöka tandvården av rädsla för de kostnader som detta kan leda till. Att sänka den ekonomiska tröskeln in till tandvården och utöka högkostnadsskyddet är därför nödvändigt om vi ska få en mer jämlik tandhälsa.

Tandvård är liksom sjukvård en offentligt finansierad tjänsteproduktion och lämpar sig därför bättre att integreras i hälso- och sjukvården än att göras till en del av socialförsäkringssystemet (motionerna 18.39, 18.40, 18.41, 18.42 och 18.43). Detta innebär också att tandläkaren på ett smidigare sätt än i dag och när så bedöms motiverat ska kunna remittera patienter till den allmänna sjukvården (motion 18.44). Tandvården är sedan 1999 i långa stycken avreglerad. Då avskaffades etableringskontrollen och det blev upp till respektive vårdgivare att bestämma priset. Detta gör att en ökad offentlig subventionsgrad riskerar att rinna i väg i ökade vinstmarginaler eller bonussystem. Ska det offentliga stödet träffa dem som bäst behöver det, krävs en effektivare reglering och kontroll av tandvårdsmarknaden.

LO har under mandatperioden aktivt, utifrån bland annat den analys och de förslag som finns i rapporten *Klassamhällets dolda leende – LOs åtgärdsprogram för en mer jämlik tandhälsa*, drivit på för att reformera

tandvården så att den blir mer jämlik. Regeringen har som svar på detta utsett Veronica Palm till offentlig utredare med uppdrag att ta fram en strategi för *När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa* (SOU 2021:8). I mars 2021 presenterar utredningen sitt förslag. LO kommer fortsatt, utifrån ett tydligt löntagarperspektiv och egna analyser, att verka för att klasskillnaderna i tandhälsa försvinner.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.41, 18.43 (att-sats 1), 18.44 besvarade,

att avslå motionerna 18.39, 18.40, 18.42, 18.43 (att-sats 2).

Trygghet för vanligt folk

– det är temat på LOs 29:e ordinarie kongress.

Utan medlemmarna i LO-förbunden stannar det svenska samhället. Det är vårt arbete som, varje dag, dygnet runt får Sverige att fungera. Vi bär upp samhället. Vi är samhället.

Tillsammans har vi skapat en svensk modell att vara stolta över. Men den svenska modellen är utmanad av allt fler osäkra anställningar, nedskärningar och minskad trygghet. Nu måste utvecklingen vända.

Trygghet för LO-förbundens medlemmar innebär fasta jobb med bra löner och bra arbetsvillkor. Men det räcker inte. Tryggheten måste också säkras genom bra och tillgängliga bostäder, genom en utbyggd välfärd och genom kollektivtrafik som fungerar. För alla.

LO vill vara med och forma framtidens arbetsmarknad och framtidens samhälle. I de 339 motionerna till kongressen behandlas en mängd frågor som berör miljoner löntagare i Sverige. Det genomgående temat är att jämlikheten måste öka. På jobbet, i välfärden och i hemmet.

Så skapar vi trygghet för vanligt folk.